

Eindevaluatie Stabilisation Force Iraq (SFIR)

2003 – 2005

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Doelstelling.....	3
1.2	Opzet van de evaluatie.....	3
1.3	Aanloop naar de missie.....	3
1.4	Resultaten Nederlandse deelname aan SFIR.....	4
2	Elementen van het Toetsingskader.....	5
2.1	Gronden voor uitzending.....	5
2.2	Politieke aspecten.....	5
2.3	Mandaat.....	9
2.4	Deelnemende landen.....	10
2.5	Invloed.....	10
2.6	Haalbaarheid.....	11
2.7	Risicoanalyse.....	16
2.8	Geschiktheid en beschikbaarheid.....	18
2.9	Duur van deelneming.....	19
2.10	Financiën.....	19
3	Militair-operationeel.....	20
3.1	Planning.....	20
3.2	Nationale aansturing.....	21
3.3	Inlichtingen.....	22
3.4	Gezamenlijk Optreden.....	23
3.5	Taakuitvoering.....	24
3.6	Medische Ondersteuning.....	32
3.7	Logistiek.....	33
3.8	Personeel.....	37
3.9	Internationale Militaire samenwerking.....	38
3.10	Juridische aspecten.....	39
3.11	Redeployment.....	41
	Afkortingenlijst.....	43

1   Inleiding

1.1   Doelstelling

Nederland heeft vanaf juli 2003 tot medio maart 2005 deelgenomen aan de door het Verenigd Koninkrijk geleide zuidelijke sector van de stabilisatiemacht (SFIR) in Irak.

Overeenkomstig de uitkomsten van het debat over het rapport van de Tijdelijke Commissie Besluitvorming Uitzendingen (TCBU) beziet deze eindevaluatie van de Nederlandse deelname aan SFIR hoe de uitgangspunten en doelstellingen van de uitzending, zoals verwoord in de Kamerbrief van 6 juni 2003, zijn gehaald. Vervolgens wordt nagegaan hoe de planning, voorbereiding, de uitvoering en de afwikkeling van de missie vanuit het oogpunt van doelmatigheid en doelgerichtheid kunnen worden verbeterd, zodat in lopende en toekomstige operaties hieruit lering kan worden getrokken.

1.2   Opzet van de evaluatie

Deze eindevaluatie bestaat uit drie hoofdstukken. In hoofdstuk één worden de aanloop loop naar, en de resultaten van de missie beschreven. Vervolgens worden in hoofdstuk twee de elementen van het Toetsingskader behandeld: het mandaat, de militaire haalbaarheid, de geweldsinstructie, de commandostructuur, de risicoanalyse, de geschiktheid en beschikbaarheid van eenheden en de duur van de deelname. Tenslotte wordt in hoofdstuk drie de missie vanuit militair operationele invalshoek belicht. Bij deze evaluatie is een afkortingenlijst met de betekenis van de betreffende afkortingen gevoegd.

1.3   Aanloop naar de missie

De Nederlandse opvatting ten aanzien van de ontwikkelingen in Irak is op 18 maart 2003 verwoord in een brief aan de Tweede Kamer. In deze brief stelde de regering onder meer dat zij zich zou concentreren op de aanpak van problemen in de fase na het conflict. Een militaire bijdrage zou in dit geval overwogen worden.

In de situatie die in Irak is ontstaan na het door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk geleide militaire optreden, en het verdwijnen van het regime van Saddam Hoessein, is het de Nederlandse regering duidelijk dat vergaande internationale betrokkenheid ook op militair vlak vereist is. Mede met het oog op de stabiliteit in de regio is in dit verband gewezen op het behoud van de territoriale integriteit van Irak alsmede het grote belang van binnenlandse veiligheid en stabiliteit. Veiligheid en stabiliteit zijn ook voorwaarden voor humanitaire hulpverlening en de wederopbouw van het land. Mede hierdoor zal het Iraakse volk zo snel mogelijk in staat kunnen worden gesteld te beslissen over zijn eigen politieke toekomst en zullen verantwoordelijkheden zo snel mogelijk kunnen worden teruggegeven aan de daartoe geëigende Iraakse instellingen. Niet alleen in de onmiddellijke nasleep van de militaire campagne, maar ook in de periode tot aan de instelling van een volledig bevoegde, representatieve Iraakse regering, is de presentie van een multinationale stabilisatiemacht in Irak een vereiste.

Mede als gevolg van intensieve Nederlandse contacten met leden van de Veiligheidsraad bevat de op 22 mei 2003 in de Veiligheidsraad aangenomen resolutie 1483 bepalingen over bijdragen van lidstaten aan de stabiliteit en veiligheid in Irak. Zo wordt in de preambule van de resolutie de bereidheid van lidstaten

verwelkomd bij te dragen aan de stabiliteit en veiligheid in Irak door het ter beschikkingstellen van personeel, materieel en andere middelen onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zijnde de Autoriteit. De resolutie stipuleert dat landen die een dergelijke bijdrage leveren niet worden aangemerkt als bezettende mogendheid. Tevens wordt een beroep gedaan op alle lidstaten en betrokken organisaties om het volk van Irak bij te staan bij de wederopbouw van het land, de hervorming van de overheidsinstanties en het creëren van stabiliteit en veiligheid in overeenstemming met de resolutie.

VN-Veiligheidsraadresolutie 1483 vormde daarmee naar het oordeel van de regering de politieke en juridische basis voor de deelneming aan de stabilisatiemacht die onder gezag van de Autoriteit in Irak zou optreden.

1.4 Resultaten Nederlandse deelname aan SFIR

De deelname van het Nederlandse contingent aan SFIR vanaf augustus 2003 had tot doel een bijdrage te leveren aan de veiligheid en stabiliteit in de Iraakse provincie al-Muthanna om daarmee de economische en politieke wederopbouw mogelijk te maken. Bij aanvang van de missie was de veiligheidssituatie in Irak niet stabiel en waren de bestaande veiligheidsstructuren grotendeels uiteengevallen. Middels het helpen opbouwen en opleiden van Iraakse veiligheidsstructuren en veiligheidsinstituten in de provincie al-Muthanna heeft het Nederlandse contingent, ondanks de bestaande veiligheidsrisico's zoals aanslagen, kunnen bijdragen aan het herstel en de handhaving van de regionale veiligheid en stabiliteit in Zuid-Irak. Na de soevereiniteitsoverdracht op 28 juni 2004 lag de nadruk op het trainen en begeleiden van het Iraaks veiligheidspersoneel. Het resultaat van deze inspanningen was dat de veiligheidsstructuren in al-Muthanna begin 2005 grotendeels in staat waren de verantwoordelijkheid te dragen voor de veiligheid en de stabiliteit. Hiermee werd de basis gelegd voor het politieke wederopbouwproces, vooral de naar omstandigheden succesvol verlopen verkiezingen van januari 2005, die een mijlpaal vormen in het politieke proces in Irak. In het kader van civiele militaire samenwerking hebben de Nederlandse militairen met uiteenlopende projecten een eerste aanzet gegeven tot het herstel van de infrastructuur met het oog op het economische wederopbouwproces en de versterking van het openbaar bestuur. Gedurende de gehele missie hebben de Nederlandse militairen effectief samengewerkt met zowel de Britse en Amerikaanse leiding van de multinationale troepenmacht in Irak, als de Japanse militairen die eveneens actief waren in de provincie al-Muthanna.

2   Elementen van het Toetsingskader

In dit hoofdstuk worden de aandachtspunten zoals beschreven in het Toetsingskader 2001, achtereenvolgens behandeld.

2.1   Gronden voor uitzending

De internationale stabilisatiemacht (SFIR) heeft sinds 2003, in lijn met VN-Veiligheidsraadresoluties 1483, 1511 en 1546, een ondersteunende rol gespeeld in het Iraakse wederopbouwproces door zich in te zetten voor bevordering van de veiligheid en de stabiliteit in Irak. Sinds het herstel van de Iraakse soevereiniteit op 28 juni 2004 is de nadruk van de ondersteuning door SFIR meer komen te liggen op het zelfstandig opereren van de Iraakse veiligheidsorganisaties.

VN-Veiligheidsraadresolutie 1483 opende, mede op Nederlandse instigatie, de mogelijkheid voor lidstaten om bij te dragen aan de stabiliteit en veiligheid in Irak door het ter beschikking stellen van personeel, materieel en andere middelen onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de "lead nations", te weten de Verenigde Staten (VS) en het Verenigd Koninkrijk (VK). Binnen dit kader heeft het Nederlandse contingent vanaf augustus 2003 in de provincie al-Muthanna, op verzoek van en onder leiding van het VK, een bijdrage geleverd aan de veiligheid, stabiliteit en het politieke proces in de regio, inclusief de verkiezingen op 30 januari jl.

Op officieel verzoek van de Iraakse overgangsregering heeft de VN-Veiligheidsraad op 31 mei jl. het mandaat van de *Multinational Forces in Iraq* (MNFI) verlengd. Voor de duur van de aanwezigheid van buitenlandse troepen is geen specifiek tijdpad afgesproken. Resolutie 1546 (van 8 juni 2004) bepaalt dat het mandaat afloopt wanneer het politieke proces in Irak is voltooid of eerder, indien daarom wordt verzocht door de Iraakse regering.

De doelstellingen van de MNFI blijven de ondersteuning van het politieke, economische en sociale wederopbouwproces in Irak door middel van de bevordering van de veiligheid en de stabiliteit, de opleiding en training van Iraakse veiligheidsorganisaties en de overdracht van verantwoordelijkheden aan de Iraakse autoriteiten.

2.2   Politieke aspecten

2.2.1   Politieke ontwikkelingen

Het bewind van Saddam Hoessein werd in de lente van 2003 met een militaire actie, geleid door de VS en het VK, beëindigd. Na vierentwintig jaren van absolute Ba'ath dictatuur ontstond in Irak een vacuüm, zowel voor wat betreft de gestructureerde uitoefening van politieke macht als de handhaving van de openbare orde en veiligheid. Daarop werd in mei 2003 de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de wederopbouw van Irak, de hervorming van de overheidsinstanties en het creëren van stabiliteit en veiligheid neergelegd bij de *Coalition Provisional Authority* (CPA) onder leiding van VS-gezant Paul Bremer, die in mei 2003 Jay Garner opvolgde. De CPA zette zich in om een politiek proces onder de Iraakezen aan te moedigen, hetgeen in juli 2003 leidde tot de oprichting van een Iraaks interim-bestuur (de 'Iraqi Governing Council') bestaande uit 25 vertegenwoordigers van de belangrijkste politieke partijen en andere vooraanstaande Iraakezen.

Op 8 juni 2004 nam de VN-Veiligheidsraad resolutie 1546 aan. Op 28 juni 2004 droeg de CPA de macht over aan de Iraakse interim-regering en werd de soevereiniteit van Irak hersteld. Het aantreden van de interim-regering in juni 2004 onder leiding van premier Allawi markeerde een nieuwe fase in het transitieproces in Irak.

Centraal in dit proces stond de voorbereiding van de verkiezingen voor het nationale overgangsparlement. Deze werden op 30 januari 2005 gehouden en betekenden de eerste vrije nationale verkiezingen in Irak sinds ruim veertig jaar. Gezien de omstandigheden en de deelname van de verschillende segmenten van de Iraakse samenleving waren de verkiezingen een succes. Nadelige factor betrof de geringe deelname aan de verkiezingen door de soennieten.

De nieuwe Iraakse overgangsregering, die begin mei 2005 werd beëdigd, heeft de taak een grondwet op te stellen. Ook bij de totstandkoming van de grondwet speelt de betrokkenheid van het soennitische volksdeel een cruciale rol. De nieuwe grondwet moet, uiterlijk 15 oktober 2005, worden geratificeerd door middel van een nationaal referendum. Vervolgens moeten verkiezingen worden uitgeschreven. Het politieke proces zal eind 2005 moeten uitmonden in het aantreden van een democratisch gekozen regering.

2.2.2   Politiek Adviseur (Polad)

Vanaf het begin van de Nederlandse militaire aanwezigheid in de provincie al-Muthanna zijn medewerkers van het ministerie van Buitenlandse Zaken werkzaam geweest als politiek adviseur (polad) van de Nederlandse bataljonscommandant in de provincie al-Muthanna. Zij hebben de opeenvolgende bataljonscommandanten geadviseerd over de lokale, nationale en internationale politieke aspecten van de operatie. De polads hebben er aan bijgedragen dat bij de uitvoering van de militaire taken in het Nederlandse verantwoordelijkheidsgebied voldoende rekening werd gehouden met lokale politieke gevoeligheden. Daarnaast hebben de polads uitvoerig gerapporteerd over met name de politieke ontwikkelingen en de opbouw van de veiligheidsorganisaties in de provincie al-Muthanna. Zij waren dientengevolge een belangrijke informatiebron.

Mede naar aanleiding van de ervaringen in Irak wordt op dit moment gewerkt aan vastere structuren voor uitzending van politieke adviseurs, door middel van de instelling van een 'pool' bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

2.2.3   Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie is in bepaalde regio's in Irak sinds het door de VS en het VK geleide militaire optreden in 2003 doorlopend onzeker geweest. Zowel vóór als na de verkiezingen van eind januari 2005 werd het merendeel van de aanslagen gepleegd in het gebied dat bekend staat als de Soenni driehoek (inclusief Mosul). In de Koerdische gebieden in het noorden en het grotendeels Shi'ietische zuiden van Irak is het - afgezien van enkele grote aanslagen zoals de aanslag in november 2003 op het hoofdkwartier van de Italiaanse *Multinational Special Unit* in An Nasariyah, waarbij 12 Italianen om het leven kwamen - overwegend rustig.

Met name de veiligheidssituatie in Bagdad was permanent een punt van zorg. Na de verkiezingen van 30 januari 2005 was er aanvankelijk sprake van een afname van het aantal geweldsincidenten. Tijdens de moeizame vorming van de nieuwe Iraakse overgangsregering vertoonde het aantal aanslagen per dag

evenwel weer een stijgende lijn. Vooral sinds de beëdiging van de nieuwe regering is er sprake van een aanzienlijke toename van het geweld. Aanslagen zijn gericht tegen het personeel van de Iraakse veiligheidsorganisaties, de troepen van de multinationale troepenmacht en tegen hoge ambtenaren en politici. Willekeurige Iraakse burgers van verschillende etnische achtergrond worden evenwel het zwaarst getroffen; zowel onder Sjiïeten als onder Soennieten en Koerden vallen vele slachtoffers te betreuren.

2.2.4 Rol van de VN in Irak

Na de aanslag op het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in Bagdad op 19 augustus 2003 is de VN-presentie in Irak teruggebracht tot een kernbezetting en opereerde de *United Nations Assistance Mission for Iraq* (UNAMI) voornamelijk vanuit het buitenland (m.n. Amman). In VN Veiligheidsraadresolutie 1546 van 8 juni 2004 kreeg de VN een leidende rol toebedeeld bij de ondersteuning en advisering ten aanzien van het organiseren van verkiezingen en de totstandkoming van een Iraakse grondwet. Daarnaast speelt de VN een ondersteunende rol op het gebied van de ontwikkeling van civiele en sociale diensten, wederopbouw en humanitaire hulp, bevordering van de mensenrechten, versterking van de 'rule of law' en bij de organisatie en uitvoering van een census. Eind juli 2004 benoemde VN secretaris-generaal Kofi Annan de Pakistaanse diplomaat Ashraf Jehangir Qazi tot nieuwe Speciale Vertegenwoordiger voor Irak. Het mandaat van UNAMI werd in augustus 2005 met een jaar verlengd.

Op verzoek van het Iraakse overgangsparlement van 15 mei 2005 richt de VN zich momenteel, naast de reguliere humanitaire- en wederopbouwactiviteiten op het vervullen van een ondersteunende rol bij de totstandkoming van de grondwet. Het aantal internationale VN-medewerkers in Bagdad groeit gestaag en de VN opende liaison-kantoren in Basra en Erbil.

2.2.5 Rol van de EU in Irak

Nederland heeft zich sterk gemaakt voor een actief EU beleid ten aanzien van Irak en zich ingespannen om een concrete invulling te geven aan een EU rol in Irak. Daartoe richtte het zich met name op de politieke dialoog en activiteiten ter ondersteuning van het wederopbouwproces. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap werden meerdere bezoeken aan Bagdad gebracht. Ook werden een EU-verkenningmissie en een EU-fact-finding missie uitgevoerd en werden Iraakse politieke leiders in Brussel uitgenodigd. En marge van de Algemene Vergadering van de VN werd in september in New York een EU ministeriële trojka bijeenkomst met Irak gehouden. Dit resulteerde in een pakket maatregelen ter ondersteuning van het transitieproces, dat tijdens de Europese Raad van 5 november 2004 aan premier Allawi is aangeboden. Het pakket omvatte ondersteuning van de verkiezingen, de bereidheid tot een financiële bijdrage aan troepenmacht ter bescherming van de VN, een politieke intentieverklaring voor het versterken van de betrekkingen van de EU met Irak, voortgezette implementatie van humanitaire en wederopbouw hulp en ondersteuning op beperkte schaal van politie en 'Rule of Law'. Nederland heeft in dit verband met vijf miljoen euro bijgedragen aan de voorbereidingen van de verkiezingen. Op het gebied van 'Rule of Law' draagt Nederland met twee cursussen bij aan de geïntegreerde EU 'Rule of Law'-missie (EUJUST LEX) die op 1 juli 2005 van start is gegaan. De missie zal bijdragen aan de versterking van de Iraakse veiligheidssector en rechtsstaat door middel van het trainen door de EU van sleutelfiguren binnen de politieorganisatie, het rechtswezen en de betrokken ministeries.

2.2.6 Rol van de NAVO in Irak

In Veiligheidsraadresolutie 1546 wordt regionale veiligheidsorganisaties een mogelijke rol in Irak toegeschreven. Ter invulling hiervan heeft de NAVO op de Top van Istanboel besloten gehoor te geven aan

het verzoek van de Iraakse interim-regering om NAVO-ondersteuning bij de opbouw van de Iraakse veiligheidsorganisaties. Daarop is een NAVO-missie onder leiding van de Nederlandse Generaal-majoor Hilderink naar Bagdad afgereisd om de mogelijkheden te onderzoeken. Op basis van de resultaten is besloten tot de NAVO-trainingsmissie (NTM-I). Tijdens de eerste fase van de trainingsmissie zijn vanaf augustus 2004 zowel binnen als buiten Irak leden van de Iraakse veiligheidsorganisaties getraind. Het betreft de training van medewerkers van Iraakse ministeries van Binnenlandse Zaken en Defensie in de Internationale Zone in Bagdad. Sinds februari jl. draagt Nederland in dit verband bij met 15 stafofficieren en instructeurs.

In december 2004 heeft de NAVO besloten de assistentie aan de interim-regering uit te breiden. Bijgevolg zijn de trainingsactiviteiten binnen de eerste fase uitgebreid en is tot op heden een bijdrage geleverd aan de basisopleiding van ruim 200 cadetten, de begeleiding van 150 Iraakse officieren alsmede een *“train-the-trainers”*-cursus voor 30 officieren. Tot slot worden cursussen Engels gegeven aan Iraakse officieren. Tevens coördineert de NAVO de verzoeken van de Iraakse regering voor militair materieel en de aanbiedingen daarvan door de NAVO-landen.

In de volgende fase van de trainingsmissie zal de overgangsregering worden geassisteerd bij het opzetten van een trainingscentrum voor de opleiding van het midden- en hogere kader van de Iraakse krijgsmacht.

2.2.7 Rol van de militaire operatie in het politieke proces

Binnen het door de VN-resoluties geschetste kader heeft het Nederlandse contingent van augustus 2003 tot en met medio maart 2005 onder andere door het trainen van 3300 veiligheidsfunctionarissen in de provincie al-Muthanna een bijdrage geleverd aan de verzelfstandiging van de Iraakse veiligheidsstructuren. Bij de implementatie van deze activiteiten heeft coördinatie plaatsgevonden met de centrale Iraakse autoriteiten in Bagdad. De Nederlandse inspanningen hebben geleid tot de bevordering van de veiligheid, de stabiliteit en het politieke proces (inclusief relatief succesvol verlopen verkiezingen in januari jl.). De verkiezingen waren een belangrijke stap op weg naar een veilig, stabiel en democratisch Irak. Sinds medio maart jl. zijn de activiteiten van het Nederlandse contingent overgenomen door het Verenigd Koninkrijk. De beëindiging van de Nederlandse presentie paste in het proces waarbij de omvang van de multinationale troepenmacht werd verminderd in relatie tot de aanwezigheid en het in toenemende mate zelfstandig functioneren van de Iraakse veiligheidsorganisaties die voorzien in stabiliteit en veiligheid.

2.2.8 Economische ontwikkelingen

De economie in Irak verkeerde voor de inval in 2003 al in een deplorabele toestand. Met één van de belangrijkste oliereserves in de wereld, een relatief goed opgeleide beroepsbevolking en vruchtbare landbouwgronden heeft Irak de potentie zich redelijk snel te herstellen. De overgang naar de vrije markt op het gebied van met name de voedselvoorziening vormt hierbij een belemmering; een groot deel van de bevolking was tot voor kort in belangrijke mate afhankelijk van het Olie-voor-Voedselprogramma en soortgelijke regelingen. Niettemin is het afgelopen jaar, ondanks de zorgelijke veiligheidssituatie in Irak, vooruitgang geboekt op het gebied van economische groei, het aannemen en implementeren van economische wetgeving en de introductie van een nieuwe munt.

De hoge werkloosheid vormt een groot probleem in Irak. Het land heeft naar schatting ruim twee miljoen werklozen, dat wil zeggen dertig procent van de volwassen beroepsbevolking van zeven miljoen personen.

Onder de jongeren is de werkloosheid vijftig procent. Op 12 en 13 december 2004 vond in Amman, Jordanië, een internationale conferentie over werkgelegenheid in Irak plaats. Vertegenwoordigers van 'civil society', VN-organisaties, de Wereldbank en internationale donoren hebben bij die gelegenheid een actieplan aangenomen over de bevordering van werkgelegenheid en de relatie daarvan met economische groei.

De inkomsten van de Iraakse overheid komen vooral uit de oliesector. De economische inspanning is dan ook primair gericht op het vergroten van de olieproductie. Om ervan verzekerd te zijn dat de inkomsten uit olie kunnen bijdragen aan de wederopbouw van Irak, zou de veiligheidssituatie moeten verbeteren en dienen grootschalige investeringen te worden gedaan in de oliesector. Thans wordt voornamelijk olie gewonnen van de velden in Noord-Irak en blijft de winning in andere oliegebieden achter. Ook is een sanering van Iraakse schulden nodig om profijt te hebben van de inkomsten uit olie. Tijdens de onderhandelingen van de Club van Parijs van 16 tot en met 21 november 2004 is besloten om Irak tachtig procent van zijn schulden kwijt te schelden.

2.2.9   Wederopbouw, humanitaire ontwikkelingen en vluchtelingen

Bij de eerste donorconferentie voor Irak in oktober 2003 in Madrid hebben zo'n 61 landen aangegeven bereid te zijn de nieuwe Iraakse regering en de wederopbouw van het land financieel of op een andere wijze te steunen. Al met al zijn in totaal USD 33 miljard toegezegd van de USD 56 miljard genoemd in de zogenaamde "*needs assessment*" van de Wereldbank en de VN. Nederland heeft tijdens de donorconferentie een bedrag van 13 miljoen euro ter beschikking gesteld.

Op humanitair vlak hebben zich sinds 2003 geen fundamentele veranderingen voorgedaan. Van een grootschalige humanitaire ramp is geen sprake. Door de aanhoudend slechte veiligheidssituatie, waardoor ook de veiligheid van humanitaire hulpverleners niet gewaarborgd kan worden, zagen steeds meer humanitaire hulporganisaties zich genoodzaakt hun activiteiten in Irak te staken.

Naar aanleiding van gewelddadigheden in enkele steden in Irak, zoals in Falluja, zijn tijdelijk stromen van binnenlandse ontheemden ontstaan. Het betrof vaak tienduizenden burgers. Deze inwoners zijn doorgaans, indien de situatie het toeliet, teruggekeerd naar hun woonplaatsen.

2.3   Mandaat

Met Veiligheidsraadresolutie 1483, later versterkt door resolutie 1511, is het optreden van de multinationale troepenmacht geautoriseerd op basis van hoofdstuk VII van het VN-handvest. Tevens is aangegeven dat bijdragende landen, optredend onder het gezag van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, niet worden aangemerkt als bezettende mogendheden. De landen worden in de resoluties voorts opgeroepen zich te houden aan de Geneefse Conventies. Nederland heeft aan deze oproep gehoor gegeven.

Het mandaat is uitgewerkt in een *mission statement*, waarin globaal de taken staan omschreven, en opgenomen in een *Memorandum of Understanding* (MOU) dat is gesloten tussen de deelnemende landen in het Brits geleide divisievak (MND SE) en het Verenigd Koninkrijk. Het *mission statement* is door de commandant van de Britse sector opgenomen in zijn operatieconcept (*concept of operations*) en vertaald naar een aantal specifieke taken.

In verband met de wens om niet *de facto* als een bezettende mogendheid te worden beschouwd, had Nederland een aantal “caveats” (beperkingen) aangebracht bij de uit te voeren taken. De “caveats” hielden in dat Nederland geen bestuurlijke taken en geen *executive law enforcement development activities* zou uitvoeren. In de praktijk bleken de in het MOU opgenomen beperkingen in al-Muthanna in aanvang van de missie echter moeilijk of niet uitvoerbaar te zijn omdat tijdens het conflict de veiligheidsstructuren en bestuursorganen in de provincie hadden opgehouden te bestaan. Hierdoor werd het Nederlandse bataljon van SFIR 1 alsnog gedwongen *executive law enforcement development activities* uit te voeren totdat, in de loop van 2003, de Iraakse veiligheids- en bestuursstructuren in staat waren deze over te nemen.

Op 28 juni 2004 heeft de soevereiniteitsoverdracht plaatsgevonden van de CPA naar de *Iraqi Interim Government* (IIG). In de Veiligheidsraadresolutie 1546 van 8 juni 2004 is ondermeer opgenomen dat de multinationale troepenmacht op verzoek van de interim-regering blijft en wordt de autorisatie van het mandaat herbevestigd zoals reeds was vastgesteld in de Veiligheidsraadresoluties 1483 en 1511. De juridische status van de militairen van de multinationale troepenmacht veranderde hierdoor niet waardoor militairen uit de aan de multinationale troepenmacht deelnemende landen onder exclusieve rechtsmacht van hun zendstaat bleven vallen. Op 31 mei 2005 heeft de VN Veiligheidsraad het mandaat van de MNFI op officieel verzoek van de Iraakse overgangsregering verlengd. Dit is in overeenstemming met resolutie 1546 van 8 juni 2004 waarin is bepaald dat het mandaat van de MNFI binnen 12 maanden, dan wel op eerder verzoek van de Iraakse regering, opnieuw zal worden bezien. De resolutie bepaalt dat het mandaat afloopt wanneer het politieke proces in Irak is voltooid of eerder, indien daarom verzocht wordt door de Iraakse regering.

2.4 Deelnemende landen

Aan de door het Verenigd Koninkrijk geleide multinationale divisie in het zuiden van Irak namen naast Britse en Nederlandse eenheden tevens Deense, Italiaanse, Japanse, Litouwse, Nieuw-Zeelandse, Noorse, Portugese, Roemeense en Tsjechische eenheden deel. Aan de andere divisies van de multinationale troepenmacht namen naast de Verenigde Staten dertig landen deel, waaronder Australië, Bulgarije, Hongarije, Kazakstan, Letland, Macedonië, Moldavië, Oekraïne, Polen, Slowakije, Thailand en Zuid-Korea. Spanje, een grotere deelnemer aan SFIR, heeft haar deelname aan SFIR in het voorjaar van 2004 beëindigd.

Hiermee was in ruime mate voldaan aan het streven om tot uitdrukking te brengen dat de operatie een optreden betrof van de internationale gemeenschap, en niet van afzonderlijke landen.

2.5 Invloed

Betrokkenheid bij de algemene politiek-militaire beleidsbepaling van de veiligheidsmacht en de informatiewisseling over het verloop van de missie werd o.a. verzekerd door:

- Coalitieoverleg te Washington met de troepenleverende landen over onder meer de politieke en economische ontwikkelingen, de humanitaire situatie en de veiligheidssituatie.
- Periodiek overleg in het VK op diplomatiek en militair niveau met de troepenleverende landen van de Britse divisie in zuid Irak (zie ook de organogram in punt 2.6.3.).
- De NL-vertegenwoordiging bij CENTCOM te Tampa, het Amerikaanse hoofdkwartier te Bagdad en bij het Britse hoofdkwartier te Basra.

- De Nederlandse bataljonscommandant door periodiek overleg met de Britse Divisiecommandant (zie ook de organogram in punt 2.6.3.).

Militaire Aspecten

2.6 Haalbaarheid

2.6.1 Haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de militaire opdracht

De militaire opdracht berust op VR-resolutie 1483 (later versterkt door VR-resolutie 1511) en het "concept of operations" van het Verenigd Koninkrijk. De doelstelling van de operatie is te assisteren bij de wederopbouw van Irak door het creëren van een veilige en stabiele omgeving. De Nederlandse bijdrage was gericht op *force protection*¹ en de ondersteuning van navolgende specifieke taken waarvoor de bestuurlijke verantwoordelijkheid, tot de soevereiniteitsoverdracht, berustte bij de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk (de "Autoriteit"):

- Het herstellen en de handhaving van de veiligheid en stabiliteit en het handhaven van de openbare orde.
- Het mogelijk maken van activiteiten van humanitaire organisaties.
- Het mogelijk maken van de leveranties van essentiële openbare nutsvoorzieningen en de infrastructuur die noodzakelijk zijn voor politiek en economisch herstel.
- Het mogelijk maken van betalingen aan lokale werknemers in de nutsvoorzieningen met fondsen van de Coalition Provisional Authority (CPA).
- Het beveiligen van politiebureaus, en financiële en culturele instellingen.
- Indien noodzakelijk: Het ondersteunen van coalitieactiviteiten voor de beveiliging en de ontmanteling van alle locaties die verband houden met massavernietigingswapens, de verwijdering van restanten van het regime van Saddam Hussein en de beveiliging en de opslag van militaire uitrusting.

Na de soevereiniteitsovergang van 28 juni 2004 beperkten de taken zich tot activiteiten zoals:

- Het optreden tegen groeperingen die op gewelddadige wijze proberen het politieke proces te beïnvloeden.
- Het opbouwen van de Iraakse veiligheidsorganisaties.
- Op verzoek van de Iraakse regering ondersteuning van humanitaire hulpverlening, van civiele diensten en wederopbouw voor zover dit in overeenstemming is met de Veiligheidsraadresoluties.

Het was noodzakelijk om het operatieconcept aan te passen, een set nieuwe RoE's vast te stellen en het MoU met het VK te herzien. De herziening van het MoU was bij beëindiging van de missie in maart 2005 nog niet voltooid. Dit heeft echter geen gevolgen gehad voor de uitvoerbaarheid van de militaire opdracht.

2.6.2 Bevindingen

- De militaire opdracht was haalbaar en uitvoerbaar. De uitdagingen die SFIR-1 in aanvang van de missie ondervond, betroffen de '*executive law enforcement development activities*' die het bataljon moest uitvoeren totdat de Iraakse veiligheids- en bestuursstructuren voldoende waren opgebouwd om deze taken over te kunnen nemen.

¹ De Nederlandse eenheden hadden te allen tijde een zelfstandige bevoegdheid om zichzelf en overige SFIR eenheden te beschermen. De bevoegdheden hielden in dat bij een gerichte dreiging tegen SFIR 'proportioneel' geweld mocht worden gebruikt.

2.6.3 Opstelling conflictpartijen

In Irak bestaan religieuze (Soennieten en Shi'ieten) en etnische verschillen. De Koerden vormen de grootste minderheid en de Arabieren vormen de meerderheid². Met name de Soennieten, die een machtige positie hadden in het regime van Saddam Hoessein, zijn over het algemeen tegen de aanwezigheid van de stabilisatiemacht. Vanuit deze entiteit bestaat de grootste weerstand tegen de MNFI en tegen de Iraakse interim regering waarin de Shi'ieten de meerderheid hebben. De grootste concentratie van Soennieten bevindt zich in de 'Soenni Driehoek', ten westen en noorden van Bagdad. In het verzet tegen de MNFI en de Iraakse autoriteiten, worden de Soennieten gesteund door buitenlandse strijders zoals de aan Al Qua'ida gerelateerde groepering van de Jordaniër Zarqawi. Een van de doelen van de buitenlandse strijders is het ontwrichten van de interim regering door een escalatie van spanningen tussen de Soennieten en Shi'ieten te forceren.

Het zuiden van Irak is voornamelijk bevolkt door Shi'ieten, een door het regime van Saddam Hoessein onderdrukte bevolkingsgroep. In meerderheid staat deze bevolkingsgroep, evenals de Koerden in het Noorden van Irak, welwillend ten opzichte van de aanwezigheid van SFIR. Binnen de Shi'itische gemeenschap is er sprake van een aantal stromingen waarvan de *Supreme Council for Islamic Revolution in Iraq* (SCIRI) en de Muqtada al-Sadr beweging de bekendste zijn. De SCIRI, met de daaraan gerelateerde militie het *Badr corps*, wordt vanuit Iran ondersteund. Ondanks enkele dreigementen heeft de SCIRI nauwelijks een bedreiging gevormd voor de Nederlandse troepen. In tegenstelling tot de religieuze SCIRI,

was met name de onvrede over het uitblijven van economische vooruitgang de drijfveer voor het optreden van Muqtada al-Sadr en zijn Mahdi-militie. In de voor Shi'ieten heilige stad Najaf vonden in april, mei en augustus 2004 door al-Sadr geleide revoltes plaats tegen de MNFI en de interim regering. Dit betekende o.a. een explosieve toename van de aanslagen op de MNFI. In mindere mate gold deze toename van geweld ook voor al-Muthanna³. Door persoonlijk ingrijpen eind augustus 2004 van grootayatollah al Sistani, is in Najaf met al-Sadr een wapenstilstand overeengekomen en richt al-Sadr zich sindsdien op de politiek om zijn doelen te verwezenlijken.

In de hoofdzakelijk door de SCIRI 'politiek' beheerste provincie al-Muthanna was de opstelling van de lokale-, tribale- en politieke- leiders coöperatief te noemen. Deze bereidheid van medewerking werd mede versterkt door de voortvarende wijze waarop CIMIC projecten door de Nederlandse detachementen zijn geïnitieerd en gerealiseerd en de *Security Sector Reform* (SSR) is opgepakt en uitgevoerd.

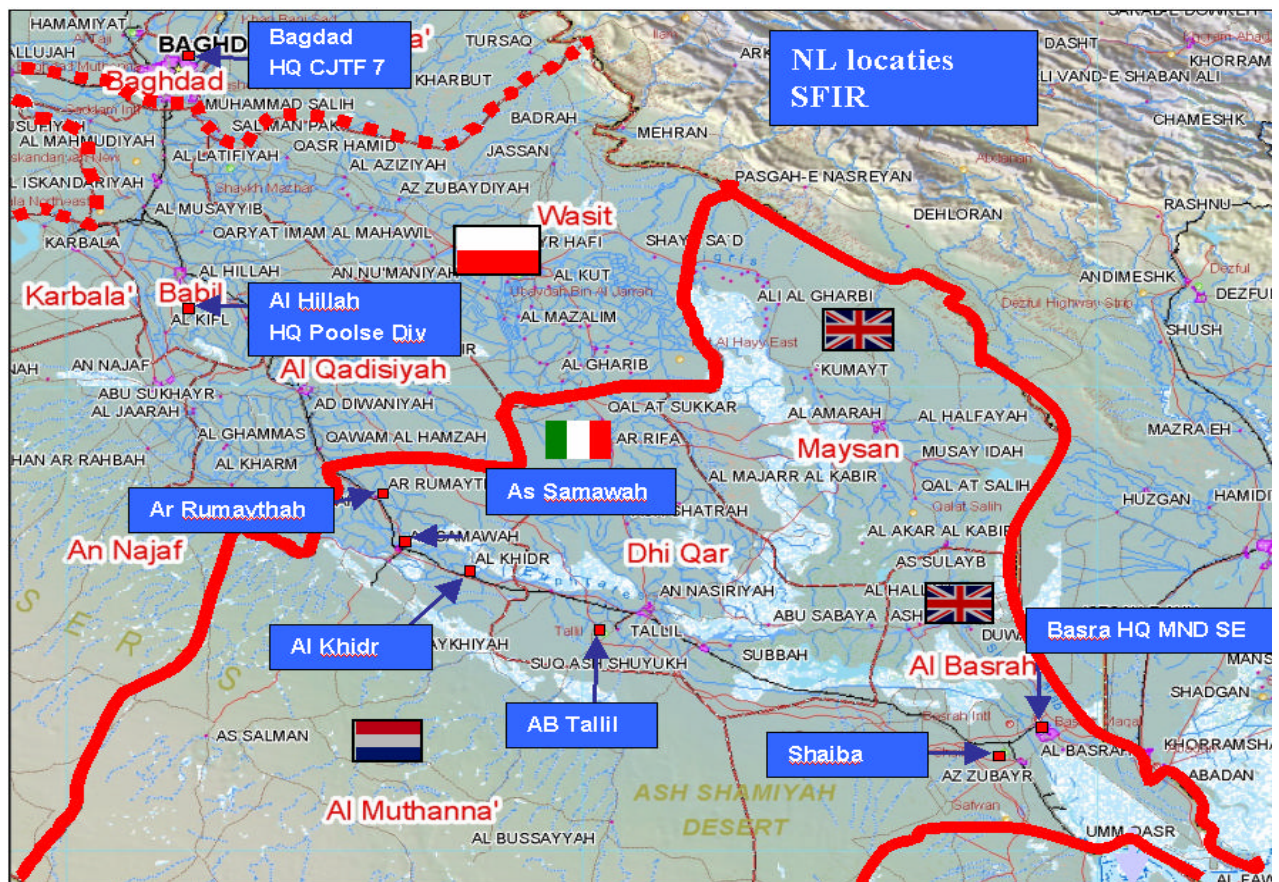
2.6.4 Vereist militair vermogen

Het Brits geleide divisievak omvat vier provincies. In de door Britten geleide provincies Basra en Maysan en de door Italianen geleide provincie Dhi Qar bevindt zich elk een brigade. De Britten achten een versterkt infanteriebataljon met specialistische ondersteuning nodig voor het uitvoeren van taken in de provincie al-Muthanna. Nederland heeft hier invulling aan gegeven door een bataljon beschikbaar te stellen, ondersteund door een helikopterdetachement, een detachement van de Koninklijke Marechaussee, een veldhospitaal en een genie- en logistiek detachement. Het hoofdkwartier, één compagnie en

² De Soennieten vormen een (Arabische) minderheid en de Shi'ieten een (Arabische) meerderheid in Irak.

³ De aanvallen op de Nederlandse locaties en militairen zijn grotendeels toe te schrijven aan Sadr-aanhangers.

ondersteunende eenheden bevonden zich in de provinciehoofdstad As Samawah, één compagnie elk was gestationeerd in de plaatsen Ar Rumaytah en Al Kihdr. Het ondersteunende helikopterdetachement bevond zich op de Amerikaanse basis Tallil in de Italiaans geleide sector en het Contingentscommando en een logistiek ondersteuningsdetachement bevonden zich op Shaibah (nabij Basra). De divisie had een Brits bataljon als divisiereserve waarop in voorkomend geval een beroep kon worden gedaan. Vanaf 1 augustus tot 1 november 2004 is gebruik gemaakt van Amerikaanse capaciteit voor de uitvoering van medische evacuatie-taken.

Het vereiste militaire vermogen om CIMIC-taken uit te voeren was aanvankelijk ontoereikend. Tijdens de missie is dit aangepast door extra CIMIC-capaciteit in te brengen. In aanloop naar de overdracht van bestuursverantwoordelijkheden op 28 juni 2004 is instructiecapaciteit, in wisselende samenstelling, ingebracht om een extra opleidingsinspanning te kunnen plegen voor de Iraakse veiligheidsorganisaties. Daarnaast heeft Nederland vanaf 21 mei tot 15 juli zes specialisten van de KM ingezet voor de *Coalition Military Advice and Training Teams* (CMATT). De CMATT verzorgde de opleiding en training van de *Iraqi Coastal Defence Force* (ICDF). Deze eenheid richt zich op maritieme operaties in de Iraakse territoriale wateren, en heeft daarvoor de beschikking gekregen over vijf patrouilleschepen en tien kleinere vaartuigen.

Om observaties in het grensgebied te kunnen uitvoeren, was het militair vermogen van SFIR 2 gedurende de maanden december 2003 en januari 2004 tijdelijk versterkt met extra verkenningscapaciteit van het Korps Commando troepen en één Chinook helikopter. Tevens was tijdelijk een *Crowd & Riot Control* eenheid ontplooid. Dit in verband met mogelijke demonstraties rond de soevereiniteitsoverdracht en de toegenomen drukte door een bedevaart tegelijkertijd met grootschalige Amerikaanse rotaties.

Met name door de al-Sadr revoltes en de *spill-over* daarvan naar al-Muthanna nam in 2004 het aantal aanslagen op de Nederlandse eenheden toe. Dit betekende een aanpassing van het militaire vermogen. Vanaf SFIR-3 is het bataljon versterkt met Apache gevechtshelikopters en een Mortieropsporingsradar (MOR) detachement en vanaf SFIR-4 met extra inlichtingencapaciteit. Tevens werden de organiek kleinere Luchtmobiele bataljons (SFIR-4 en -5) versterkt met twee infanteriepelotons.

De tussentijdse aanpassingen van het vereiste militaire vermogen leidde tot een toename van het aantal deelnemende militairen van circa 1070 (SFIR-1) naar 1440 (SFIR-4).

Toename van militair vermogen van de Nederlandse bijdrage aan SFIR tijdens de missie⁴.

ROTATIE	AANVANG STERKTE	EIND STERKTE	AANVULLING	REDEN Aanvulling
SFIR-1	± 1150	± 1070	- Bij aanvang tijdelijk genie	- bouw kampen
SFIR-2	± 1085	± 1170	- CIMIC personeel (15). Aantal tijdens de missie toenemend. - Instructeurs (72), aantal tijdens SFIR 3 en 4 afnemend - Tijdelijk KCT + 1 Chinook (81) dec 2003 - jan 2004 - Tijdelijk CRC peloton (37) feb – juni 2004	- te weinig capaciteiten voor CIMIC-taken - Opleiden van Iraakse veiligheidsinstanties - monitoren grens - i.v.m. mogelijke demonstraties, Islamitische bedevaart en US-rotaties (drukte op wegen)
SFIR-3	± 1290. mech bat KL getals - matig groter Marns bat	± 1325	- Tijdelijk CMATT (6) mei -sep 2004 - Mortieropsporingsradars (28) - Apache's (6) personeel (80)	- Opleiden <i>Iraqi Coastal Defence Force</i> (ICDF) - Toegenomen dreiging en aanslagen in aanloop soevereiniteitsoverdracht
SFIR-4	± 1305	± 1370	- 2 infanteriepelotons (60) - Inlichtingenpersoneel, o.a. een <i>Human Intelligence team</i>	- bataljon kleiner van omvang dan SFIR-3 (en) toegenomen dreiging en toename aanslagen
SFIR-5	± 1440	tijdelijk ± 1690	- redeployment ondersteunings - detachement (max 350)	Afbouw en terugverplaatsing materieel en personeel

2.6.5 Wijze van optreden

De operaties van de Nederlandse bataljons waren gericht op het assisteren bij de wederopbouw door het creëren van een veilige en stabiele omgeving in Irak waardoor een spoedige overdracht van bestuursverantwoordelijkheden aan de Iraakse autoriteiten zou kunnen worden gerealiseerd. In de Britse sector is gekozen voor pro-actief optreden waarbij vooral verkregen inlichtingen en informatie de basis vormden voor het optreden van de stabilisatiemacht. Aanvankelijk was het niet de bedoeling de nadruk te leggen op de militaire aanwezigheid. Het streven was bijgevolg zo min mogelijk met patrouilles en checkpoints te werken. In de praktijk is evenwel gebleken dat het scheppen van veilige omstandigheden juist gebeurt door het veelvuldig uitvoeren van patrouilles zowel bij dag als bij nacht. De contacten die op deze wijze met de plaatselijke bevolking en de lokale autoriteiten werden gelegd, bleken zeer waardevol voor het verkrijgen van informatie. Ook werden *vehicle checkpoints* (VCP) ingericht op de routes waar criminelen of terroristen mogelijk gebruik van maken. Er werd zoveel mogelijk gezamenlijk met de Iraakse politie opgetreden.

⁴ Met Stand van Zaken brieven is de Kamer regelmatig over de aanpassingen van het vereiste militaire vermogen geïnformeerd.

Na de soevereiniteitsoverdracht waren de lokale overheden en de *Iraqi Security Forces* zelf verantwoordelijk voor de taken op bestuurs- en veiligheidsgebied. Hiermee veranderde ook de wijze van opereren van de Nederlandse eenheden. Dit betekende dat de Nederlandse eenheden in het kader van *force protection* de operaties verlegden naar het assisteren van de lokale autoriteiten en het assisteren en opleiden van de veiligheidsdiensten. De patrouillegang in de steden is toen sterk verminderd. Hierdoor verzwakte de inlichtingenpositie van de Nederlanders. Na de gewelddadigheden van augustus 2004, als gevolg van de crisis bij Najaf, is de (verminderde) patrouillegang tijdelijk tot een minimum teruggebracht. Na het beëindigen van de crisis bij Najaf was de patrouillegang in oktober 2004 weer op het oude niveau.

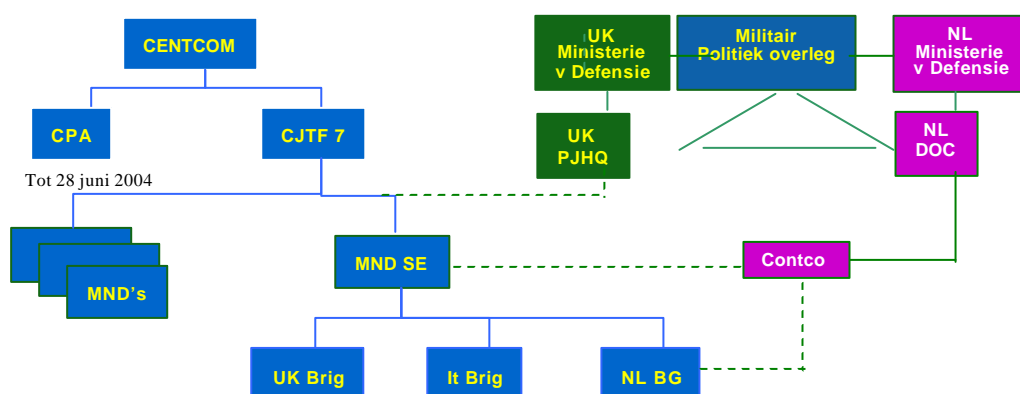
2.6.6 Geweldsinstructie (*Rules of Engagement*)

De RoE die Nederland voor deze missie hanteerde, waren zoals gebruikelijk bij crisisbeheersingsoperaties opgesteld door de *lead nation* in dit geval het Verenigd Koninkrijk. Door Nederland zijn een Nederlandse Aide-Mémoire voor commandanten en een instructiekaart geweldgebruik opgesteld, die een vereenvoudigde weergave van de RoE vormen. De soevereiniteitsoverdracht van 28 juni 2004 wijzigde de verhouding tussen de lokale autoriteiten en de MNFI. Immers laatstgenoemde veranderde van bezettingsmacht in vredesmacht. Dit betekende ondermeer een aanpassing van de RoE door het Verenigd Koninkrijk. De RoE werden met betrekking tot geweldgebruik restrictiever met uitzondering van geweldgebruik in gevallen van levensbedreigende situaties. De *Rules of Engagement* voor deze operatie waren helder geformuleerd en garandeerden een voldoende robuust optreden.

Omdat er een wezenlijk verschil bestaat tussen de mate van toegestaan geweldgebruik in Koeweit en Irak, was voor Nederlandse militairen geplaatst in Koeweit een separate Instructiekaart geweldgebruik opgesteld.

2.6.7 Commandostructuur

De commandostructuur van SFIR tijdens de Nederlandse deelname was helder en duidelijk. De operatie in Irak staat onder commando van het *US Central Command* (CENTCOM), waarbij de commandant van de *Coalition Joint Task Force-7* (CJTF-7) vanuit Bagdad de operatie aanstuurt. Daartoe is Irak opgedeeld in vier sectoren (vier divisies). Het Nederlandse bataljon functioneerde als zelfstandige eenheid onder operationele controle van de Britse divisie. Nederland behield echter te allen tijde het *Full Command* over de Nederlandse militairen. Via de contingentscommandant ter plaatse werd de Chef Defensiestaf dagelijks over het mandaat en de militaire opdrachten aan de Nederlandse militairen geïnformeerd.

De commandostructuur van SFIR is in het blauw aangegeven. De Nederlandse invloed op de MND SE met betrekking tot de Nederlandse inzet wordt met de groene stippellijnen aangegeven. De diverse overlegniveaus worden met pijlen aangegeven.

Door het plaatsen van militairen op de diverse hoofdkwartieren zoals bij het Poolse hoofdkwartier in Al Hillah, op het Amerikaanse geleide CJTF -7 hoofdkwartier in Bagdad, het Britse divisiehoofdkwartier in Basra, USCENTCOM in Tampa US en het hoofdkwartier van de Britse krijgsmacht in Londen, bleef Nederland in staat een goed beeld te vormen van de lopende operatie.

2.7   Risicoanalyse

De risico's in Irak waren zeer divers en verschillende categorieën konden worden onderscheiden. Zo was er sprake van een beperkte mijnendreiging in het zuidelijk deel van de provincie al-Muthanna, verkeersrisico's, gezondheidsrisico's en maatschappelijke risico's waarbij moet worden gedacht aan politieke en religieuze motieven maar ook aan onvrede bij de bevolking.

2.7.1   Uitvoering van de operatie

Bij aanvang van de missie was de veiligheidssituatie in Irak niet stabiel. De bestaande Iraakse veiligheidsstructuren waren grotendeels opgeheven en/of uiteengevallen. De dreiging in de provincie al-Muthanna kwam voornamelijk voort uit criminele activiteiten (plunderingen en overvallen). Vanaf het voorjaar 2004 nam, met de nadering van de soevereiniteitsoverdracht in juni van dat jaar, het aantal gerichte aanvallen toe op de coalitietroepen en Irakezen (politie en lokale bestuurders) die samenwerkten met de stabilisatiemacht. Daders van deze aanslagen bestonden voornamelijk uit voormalige Baath-leden en/of 'Saddam Hoessein-loyalisten' gesteund door buitenlandse strijders. Het overgrote deel van deze aanslagen vond plaats in de centrale sector (Soenni-driehoek en Bagdad). Het Soennitisch verzet werd nauwelijks gesteund door de Shi'itische meerderheid in de zuidelijke provincies en de Koerden in de noordelijke provincie waardoor er slechts sprake was van een beperkte *spill-over* van aanslagen vanuit de centrale provincies naar de zuidelijke en noordelijke provincies. De aanslagen hadden echter onder de bevolking het gevoel versterkt dat de coalitietroepen niet de veiligheid van de Irakezen konden garanderen. Dit en de trage voortgang van de economische opbouw, maakte het mogelijk dat plaatselijke Iraakse milities een grotere rol gingen opeisen, zoals het Mahdi-leger van Muqtada al-Sadr. Aanslagen van deze beweging, met name in de periode van maart tot oktober 2004, richtten zich hoofdzakelijk tegen de coalitietroepen. Aanslagen werden uitgevoerd met onder meer handvuurwapens, mortieren, raketten, *Rocket Propelled Grenades* (RPG) en (*Vehicle Born*) *Improvised Explosive Devices*⁵. Door het irregulier optreden van het verzet en de geringe voorspelbaarheid van hun acties was het niet te voorkomen dat aanslagen op Nederlandse troepen en locaties hebben plaatsvonden waarbij twee Nederlandse militairen zijn gesneuveld. Desondanks kon de veiligheidssituatie in het zuiden van Irak (MND SE) als relatief stabiel worden gekenschetst, zeker vergeleken met de situatie in Centraal-Irak waar, tijdens de missie, ongeveer 95% van het totaal aantal aanslagen plaatsvond.

Het risicobeeld voor de Nederlandse troepen in SFIR werd voortdurend op basis van een continue inlichtingenverzameling en een breed spectrum aan informatie geactualiseerd en na de aanslag van 14 augustus 2004 waarbij een Nederlandse militair was omgekomen, geïntensiveerd. Indien noodzakelijk, werden aanvullende maatregelen genomen en/of extra middelen ter zelfbescherming ingebracht zoals

---

⁵ Vanaf het begin van de missie tot mei 2005 hebben in Irak tegen Irakezen en coalitietroepen meer dan 30.000 aanslagen plaatsgevonden .

Apache gevechtshelikopters en mortieropsporingsradars. De Nederlandse kampen lagen op relatief grote afstand van de openbare weg waardoor nadering van onbekende voertuigen tijdig werd opgemerkt. Voertuigen konden alleen de poorten via een aantal barricades bereiken en werden op enige afstand van de woon- en werkruimten doorzocht. Voor de werklocaties in de stad zoals het CIMIC-huis, waren afdoende beveiligingsmaatregelen getroffen.

De bataljons hadden de beschikking over een extractieplan. Dit plan werd voortdurend geactualiseerd en vervolmaakt en bood voldoende flexibiliteit om in voorkomend geval onder diverse omstandigheden extractie te kunnen uitvoeren. De MND SE was in het bezit van het extractieplan en kon dit zonedig ondersteunen.

2.7.2 Mijndreiging en risico's als gevolg van verkeer

In Irak geldt een mijndreiging. In de provincie al-Muthanna was die dreiging gering, achtergebleven ongesprongen munitie vormde het grootste risico. De Explosieven Opruimingsdienst (EOD) en de genisten hebben gedurende de evaluatieperiode veel ongesprongen munitie geruimd en vernietigd.

Een ander risico vormde het verkeer. Door het toenemende gebruik van de wegen door de coalitie en Irakezen, waren de wegen in toenemende mate onderhevig aan slijtage. Dit in combinatie met de wisselende weersomstandigheden (hitte, zandstormen), het roekeloze rijgedrag van de Irakezen en de voortdurende rotatie en bevoorrading van Amerikaanse eenheden leidde tot een groter risico op verkeersongevallen. Zowel tijdens de voorbereiding van de Nederlandse militairen als tijdens de uitzending is telkenmale gewezen op de risico's in het verkeer en het belang van defensief rijgedrag. Tijdens de uitzending hebben zich slechts enkele ongelukken voorgedaan hetgeen, gelet op de aanwezige risico's, uitzonderlijk is te noemen.

2.7.3 Gezondheidsrisico's

De extreme klimatologische omstandigheden tijdens de zomerperiode, waarbij maximum temperaturen van ruim 50° Celsius geen uitzondering waren, vormden de grootste bedreiging voor de gezondheid van de militairen. Echter door een dwingend beleid te voeren, was het aantal uitvallers ten gevolge van warmteletsels minimaal. Om warmteletsel te voorkomen, waren een aantal maatregelen afgekondigd zoals een drinkregime en een tijdslijmiet waarin personeel mocht worden blootgesteld aan de zon. Door de aard van de werkzaamheden (patrouilles, e.d.) was het echter niet altijd mogelijk om deze regel na te leven. De onderkomens van het detachement zijn tijdens SFIR-1 voorzien van airconditioning. Bij aanvang van de missie was er een acclimatiseringperiode van twee weken waarbij ter gewenning de werkbelasting geleidelijk werd opgevoerd. In augustus 2004 heeft de Hoogste Medische Autoriteit (HMA) hierover een formele aanwijzing met als onderwerp "acclimatisering in warme uitzendgebieden" uitgegeven. Deze aanwijzing wordt integraal opgenomen dan wel naar verwezen in de operatieaanwijzing voor iedere specifieke missie. De acclimatisatie van SFIR-1 heeft plaatsgevonden in Koeweit. De overige rotaties hebben geacclimiseerd in Shaiba. Tijdens de wintermaanden kon, vanwege de lagere temperaturen, worden volstaan met een beperkte acclimatiseringperiode op de werkplekken in Irak. Tijdens de rotatie van SFIR-3 naar SFIR-4 is de acclimatisering niet volgens het protocol uitgevoerd met als gevolg dat ruim 30 militairen bevangen raakten door de hitte.

Als onderdeel van het geneeskundige ondersteuningsplan was een specialist op het gebied van Hygiëne en Preventieve Gezondheidszorg (HPG) aan het contingent toegevoegd. Deze specialist vervulde een functie op het gebied van het onderkennen van gezondheidsrisico's.

2.7.4   Bevindingen en aanbeveling

- Bij het besluit tot uitzending concludeerde de regering dat de veiligheidssituatie in Irak zou kunnen verslechteren. Aan de hand van ervaringen elders in Irak werden de Nederlandse veiligheidsmaatregelen voortdurend getoetst en indien noodzakelijk aangepast. Daardoor werden de veiligheidsrisico's zo beperkt mogelijk gehouden en aanvaardbaar geacht. De risico's verbonden aan de uitvoering van de operatie, zoals risico's veroorzaakt door klimatologische, sanitaire en medische omstandigheden en overige risico's waren voorafgaand aan de missie afdoende gewogen en bleken in de praktijk merendeels overeen te komen met de verwachtingen.

2.8   Geschiktheid en beschikbaarheid

Nederland heeft voor de missie vijf bataljons beschikbaar gesteld. Tweemaal een bataljon van het Korps Mariniers (SFIR-1 en -2), een gemechaniseerd infanteriebataljon (SFIR-3) dat voor deze gelegenheid als lichte infanterie werd ingezet en tenslotte tweemaal een luchtmobiele infanteriebataljon (SFIR-4 en -5). De samenstelling van de bataljons (inclusief de ondersteuning) paste bij de samenstelling en het karakter van de multinationale strijdmacht en was toegesneden op de uitvoering van de opgelegde taken.

De bataljons werden ondersteund door:

- een genieconstructiecompagnie waarvan na het voltooiën van de opbouw van de diverse kampen 50 genisten naar Nederland zijn teruggetrokken.
- Een helikopterdetachement met drie Chinook transporthelikopters en vanaf 1 augustus 2004 met vier Cougars.
- Een logistiek ondersteuningselement (NSE).
- Een KM *Field Dressing Station* (FDS), een veldhospitaal met chirurgische capaciteit en vanaf SFIR-3 het KL Mobiele Geneeskundig Operatiekamer Systeem (MOGOS).
- Een contingentscommando (Contco).
- Een detachement van de Koninklijke Marechaussee voor nationale politietaken en voor het opleiden van de *Iraqi Security Forces* (ISF).
- Stafofficieren bij het Amerikaanse hoofdkwartier in Bagdad, bij het Britse hoofdkwartier in Basra en bij het Poolse divisiehoofdkwartier in Al Hillah.
- CIMIC-capaciteit.
- Een bijdrage van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

In de loop van de missie is de ondersteuning uitgebreid met:

- Extra CIMIC-capaciteit.
- Instructiecapaciteit (KL en KMAR) voor het opleiden van de ISF waaronder, vanaf mei tot en met september 2004, een detachement (zes KM militairen) ten behoeve van de CMATT.
- Tijdelijk een detachement van het Korps commandotroepen plus een Chinook helikopter.
- In mei 2004 is het helikopterdetachement uitgebreid met zes Apache gevechtshelikopters.
- Vanaf mei 2004 een Mortieropsporingsradar (MOR) detachement (28 militairen).
- Extra MIVD-capaciteit.

- Vanaf februari 2005 een redeploymentondersteunings-detachement van maximaal 350 militairen bestaande uit onder andere genie, chauffeurs (met ingebrachte transportmiddelen) en eenheden voor konvoibeschermtng (*force protection*).

2.9   Duur van deelneming

De duur van de Nederlandse deelname aan de missie werd vastgesteld voor een periode van zes maanden. Op 28 november 2003 besloot de regering tot een verlenging van de Nederlandse bijdrage aan SFIR voor de duur van in beginsel nog eens zes maanden. Op 11 juni 2004 heeft de regering andermaal besloten de missie te verlengen met acht maanden tot maart 2005. Dit besluit was met name gebaseerd op een verzoek van de Iraakse interim premier Allawi aan de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad om de aanwezigheid van de multinationale troepenmacht in Irak te continueren. Dit verzoek is opgenomen in de Veiligheidsraadresolutie 1546 van 8 juni 2004. Op 7 maart 2005 heeft de operationele overdracht van de provincie plaatsgevonden aan de Britse opvolgers van de *Task Force Eagle*, in aanwezigheid van de Chef Defensiestaf. Het Nederlandse contingent heeft op 15 maart 2005 zijn operationele taken beëindigd. Op 3 april jl. heeft de laatste militair van het Nederlandse SFIR-contingent Irak verlaten.

De extreme hitte in de zomer en de combinatie met stof en zand vormde een aanzienlijke belasting voor het personeel. Op 8 augustus 2003 heeft de minister van Defensie besloten de uitzendtermijn van het Nederlands personeel dat in de door Britten geleide divisie werkt, bij te stellen van zes maanden naar vier maanden. Door de uitzendduur op vier maanden te stellen, had de militair conform de vigerende regelgeving nu geen recht op recuperatieverlof en bleef derhalve de operationele capaciteit van de eenheid gedurende de uitzending intact. Voor het overige Nederlands personeel golden de regelingen van de organisatie waar men was geplaatst. Dit betekende voor personeel dat was ingedeeld bij de Poolse divisie en bij het hoofdkwartier SFIR in Bagdad een uitzendduur van zes maanden.

2.10   Financiën

De initiële raming van de additionele uitgaven SFIR voor een uitzendduur van het eerste half jaar bedroeg € 65 miljoen. In december 2003 is besloten de inzet van militaire middelen in Irak te verlengen met een half jaar. In verband hiermee werd de raming van de additionele uitgaven verhoogd tot € 90 miljoen. In juni 2004 is opnieuw tot verlengen van de operatie SFIR besloten. De periode van uitzending werd op dat moment verlengd met 8 maanden. Het budget voor deze operatie werd toentertijd gesteld op totaal € 136 miljoen. Vanwege tussentijdse inbreng van versterkingen is het budget per tweede suppletore begroting 2004 opgehoogd met € 8,5 miljoen tot in totaal € 144,5 miljoen.

De daadwerkelijke uitgaven bedroegen € 36,5 miljoen in 2003 en € 79,8 miljoen in 2004. De raming van de additionele uitgaven 2005 bedraagt € 30 miljoen. De totale realisatie van de uitgaven over de periode 2003 tot en met 2005 komt naar verwachting uit op € 146,3 miljoen.

De additionele uitgaven voor crisisbeheersingsoperaties komen ten laste van de structurele voorziening voor uitgaven crisisbeheersingsoperaties, zoals opgenomen binnen de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS).

3   Militeair-operatieeel

In dit hoofdstuk wordt de missie vanuit militair-operatieeel opzicht belicht.

3.1   Planning

3.1.1   Nationale planning

De nationale militaire planning valt onder de verantwoordelijkheid van de Chef Defensiestaf (CDS). Het coördinerend krijgsmachtdeel is in dit kader belast met de formering en gereedstelling van de in te zetten eenheden. Bij SFIR-1 en -2 was dit de Koninklijke Marine en bij SFIR-3, -4 en -5 de Koninklijke Landmacht. Het coördinerend krijgsmachtdeel is belast met de interservice afstemming van het opleidings- en gereedstellingstraject tussen de krijgsmachtdelen en het Commando Dienstcentra (CDC). Op 26 juni 2003 stemde de Kamer in met de missie. Op 30 juni werd de Operatieaanwijzing CDS aan de krijgsmachtdelen uitgereikt. Dit document wordt normaliter uitgegeven na het besluit van de Ministerraad (voor deze missie 6 juni 2003). De opdracht van CDS aan de KM, het coördinerend krijgsmachtdeel, was om per 1 augustus in al-Muthanna operationeel te zijn.

De militaire planning en voorbereiding van de KM kwam onder druk door een tweetal factoren. SFIR was door de veelheid van politieke en militaire factoren die de operatie beïnvloedden een complexe missie. Het uitgebreide besluitvormingsproces leidde tot een grote tijdsdruk tijdens de voorbereiding waardoor de uitvoering van bepaalde aspecten in de knel kwam, bijvoorbeeld het niet volledig gedocumenteerd kunnen beladen van containers. Ten tweede is bij de planning van deze operatie duidelijk naar voren gekomen dat de gehanteerde scheiding van het beheersen (coördinerend krijgsmachtdeel) en besturen (Defensie Operatie Centrum) leidde tot onduidelijkheid bij de verantwoordelijkheid voor de planning en de uitvoering. De communicatie en informatievoorziening waren niet optimaal. Dit had tot gevolg dat opdrachten niet altijd duidelijk waren en een ontplooiingsplan voor het eerste SFIR-detachement ontbrak. Dit leidde tot onduidelijkheden tussen het Defensie Operatie Centrum (DOC), het coördinerende krijgsmachtdeel en het SFIR-1 detachement. Desondanks was het SFIR-1 detachement, conform de planning, op 1 augustus 2003 operationeel gereed.

3.1.2   Bevindingen en aanbevelingen

- Door de koppeling van de militaire planning en voorbereiding aan het politieke besluitvormingsproces vond de uitgifte van de Formerings- en Gereedstellingsopdracht naar de krijgsmachtdelen plaats na het besluit van de Ministerraad op 06 juni 2003. De planning werd als kort ervaren, waardoor er onder tijdsdruk moest worden beslist en de uitvoering van bepaalde aspecten in de knel kwam. Het verdient de aanbeveling dat voorafgaand aan de formele formerings- en gereedstellingsorders, en de Operatie-aanwijzingen van de CDS, waarschuwingsoopdrachten aan de met de uitvoering belaste krijgsmachtdelen worden verstrekt op basis waarvan de planning van de krijgsmachtdelen reeds kan aanvangen.
- Operationele aanwijzingen van de CDS moeten tijdig worden bekend gesteld en voldoende duidelijk zijn voor het uitvoerende niveau. De aanwijzingen met betrekking tot de ontplooiing en logistieke instandhouding aan het coördinerend krijgsmachtdeel dienen richtlijnen en normen te bevatten die, in overleg met het coördinerend krijgsmachtdeel, door de CDS worden vastgesteld. Hierdoor worden onduidelijkheden voorkomen.

3.2   Nationale aansturing

3.2.1   Algemeen

De Chef Defensiestaf is verantwoordelijk voor de aansturing van de missies. De CDS geeft hiertoe een schriftelijke operatieaanwijzing uit aan de krijgsmachtdelen met hierin opgenomen een opdracht aan de detachementcommandant m.b.t. de ontplooiing. Het DOC, voorheen het Defensie Crisisbeheersingscentrum (DCBC), is belast met de dagelijkse aansturing van die aspecten van de operatie die niet door de internationale commandant worden aangestuurd (o.m. *force protection*, Inlichtingen, nationale civiel-militaire samenwerking (CIMIC), overdracht van de missie van het ene aan het ander krijgsmachtdeel). Bij veranderende omstandigheden worden tijdens de operatie aanvullende aanwijzingen door de CDS gegeven. Conform de Defensiedoctrine dient hierbij de opdrachtgerichte commandovoering als beginsel te worden gehanteerd.

In het missiegebied bepaalde de commandant hoe aan de opdrachten van de operationele internationale commandant, in dit geval de Britse commandant van de MND SE, invulling werd gegeven (hoeveel patrouilles, de samenstelling van de patrouilles ed.). De verschillende commandanten maakten hun eigen operatiebevel. Deze bevelen werden niet aan de Directeur Operatiën (DOPS) ter goedkeuring aangeboden, zodat niet zeker kon worden gesteld dat de opdracht conform de richtlijnen zou worden uitgevoerd. Tijdens de missie ervoeren enkele detachementcommandanten bij belangrijke momenten tijdens de operatie, bij soevereiniteitsoverdracht, te weinig sturing vanuit Nederland. Bij 'spannende' momenten en verzoeken om aanvullende middelen werd soms het gevoel van teveel sturing en *backseat driving* aangegeven.

3.2.2   Het Contingentscommando

Het Nederlandse contingentscommando (Contco) zijn de "ogen en oren" en de directe vertegenwoordiger van de CDS in het missiegebied. Het Contco ziet toe op mandaatkwesties, afspraken die bij toewijzing van de eenheid zijn gemaakt en andere zaken van nationaal belang. In die hoedanigheid is de contingentscommandant het vaste aanspreekpunt voor het DOC betreffende beleidszaken en actuele ontwikkelingen. Het SFIR Contingentscommando was geplaatst op Shaiba dicht bij het Britse hoofdkwartier van de MND SE.

3.2.3   Bevinding en aanbeveling

- Bij de aansturing van de detachementen moet in de toekomst de opdrachtgerichte commandovoering volledig worden gehanteerd. Dit betekent: voor de uitzending en bij de rotatie van de verschillende detachementen dient, overeenkomstig de doctrine, aan de met de uitvoering belaste commandanten een bevelsuitgifte (inbegrepen de intentie, opdracht en terugkoppeling) te worden gegeven. Daarnaast dient het operatiebevel van de detachementcommandant behalve aan de internationale commandant ook aan de DOPS te worden teruggekoppeld. Door geïnstitutionaliseerde en integrale advies- en assistentiebezoeken aan alle eenheden kan worden zeker gesteld dat de opdracht inclusief alle ondersteunende aspecten conform de richtlijnen wordt uitgevoerd.

3.3 Inlichtingen

3.3.1 Algemeen

De gehele operatie werd uitgevoerd op basis van inlichtingen waarbij veel informatie werd verkregen uit lokale bronnen. Ter ondersteuning van het politiek militaire besluitvormingsproces van de inzet van de Nederlandse eenheden was een nationale inlichtingenstructuur opgezet. Deze bestond uit een *National Intelligence Cell* (NIC) bij het Britse hoofdkwartier in Basra (MND SE), een Contra Inlichtingen en Veiligheidsteam (CIV-team) toegevoegd aan 1(NL) Det Irak en een 'Inlichtingen' liaison officier geplaatst bij het Hoofdkwartier van de coalitie (HQ CJTF-7) te Bagdad. Over de uitwisseling van tactische informatie waren heldere afspraken gemaakt met het Britse *Permanent Joint HQ* (PJHQ), het hoofdkwartier van de Britse krijgsmacht in Londen. Deze afspraken zijn tijdens een bezoek op 6 november 2003 van een DOC/MIVD delegatie aan het PJHQ herbevestigd. Zo voorzag het hoofdkwartier van de MND SE het Nederlands detachement van alle relevante informatie en werd op basis van de prioriteitenstelling van de divisiecommandant *Intelligence, Surveillance, targeting Acquisition* en *Reconnaissance* (ISTAR) middelen beschikbaar gesteld zowel *Unmanned Aerial vehicle* (onbemand verkenningsvliegtuig), Elektronische Oorlogsvoering (EOV) -middelen als helikopters.

Naast de inlichtingenvoorziening vanuit het hoofdkwartier van de MND SE, werden inlichtingen verkregen door het uitvoeren van sociale patrouilles met als doel gesprekken aan te gaan met de bevolking, informatie-inwinning door het '*Field Liaison Team*' (experts in het vergaren van informatie middels een opgebouwd netwerk binnen de Iraakse gemeenschap), het vergaren van verbindingsinlichtingen, het inzetten van het verkenningspeloton en het uitvoeren van verkenningsvluchten door het helikopterdetachement.

CIMIC-personeel kan door hun contacten met civiele organisaties bijdragen aan het vergroten van inzicht in de maatschappelijke en sociale situatie (*Situational Awareness*). Dit is ook vastgelegd in CIMIC-richtlijnen. Een deel van het CIMIC-personeel, met name personeel afkomstig van de *CIMIC Group North (CGN)*, was hier niet van op de hoogte.

Het bataljon voerde in opdracht van de commandant MND SE zogenaamde *intelligence driven* operaties uit waarbij ervaren inlichtingenpersoneel, in de juiste aantallen, essentieel is voor de mate van succes van het bataljon. De inlichtingencel (S2) van een bataljon is mede afhankelijk van input van het naast hogere niveau (normaal de brigade). Binnen de MND SE waarin het bataljon dezelfde taken en verantwoordelijkheid had als de drie brigades, betekende dat de bataljonsstaf een grote hoeveelheid informatie te verwerken kreeg die te vergelijken was met de hoeveelheid binnen een brigadestaf. De bataljonsstaf miste hiervoor de inlichtingenstructuur (met name een gebrek aan analysecapaciteit). Gedurende de missie is vanaf SFIR-2 de inlichtingenstructuur van de bataljons aangepast.

3.3.2 Bevindingen en aanbevelingen

- De kleine inlichtingenorganisaties van de bataljons zijn gebaseerd op het optreden in een beperkt gebied, tegen een reguliere tegenstander en binnen het verband van een (bij de KL nationale) brigade. Tijdens SFIR is gebleken dat deze beperkte inlichtingenorganisaties te weinig capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) hadden voor het zelfstandig optreden tegen een irreguliere tegenstander en in een groot gebied. De inlichtingenorganisatie van bataljons moet op basis van de ervaringen in Irak door de krijgsmachtdelen worden geëvalueerd. Het werken met een

uitgebreide inlichtingenorganisatie dient in de gereedstelling van bataljons te worden beoefend en getraind⁶.

- Tijdens CIMIC-cursussen moet worden benadrukt dat informatie die middels de CIMIC-contacten worden verkregen, worden gedeeld met de inlichtingencellen van de eenheden.

3.4   Gezamenlijk Optreden

3.4.1   Algemeen

Tijdens SFIR zijn eenheden van alle vier de krijgsmachtdelen ingezet. De hoofdmacht van de vijf rotaties bestond uit respectievelijk twee bataljons van het Korps Mariniers, een bataljon gemechaniseerde infanterie en twee luchtmobiele bataljons. De bataljons werden gedurende de gehele operatie ondersteund door helikopters van de Koninklijke Luchtmacht, genie- en logistiek personeel van de Koninklijke Landmacht en diverse detachementen (groene en blauwe) van de Koninklijke Marechaussee. Door de grote diversiteit (personeel en materieel) van de verschillende eenheden, waren er grote uitdagingen voor wat betreft de aflossing en het optreden. Zo was het ondermeer niet mogelijk om beveiligd te communiceren tussen grondeenheden en Apache gevechtshelikopters, sloten de (materieel) beheerssystemen van de krijgsmachtdelen niet op elkaar aan, kon de communicatie- en verbindinginfrastructuur voor het commandovoeringproces door de Koninklijke Landmacht niet van de Koninklijke Marine worden overgenomen doordat het deels andere apparatuur betrof waardoor een nieuw plan moest worden opgezet en bestond er verschil van mening tussen de EOD en genisten van het Korps Mariniers over wat wel en wat niet aan explosieven mocht worden geruimd door de genisten.

3.4.2   Bevindingen en aanbevelingen

- De vijf SFIR detachementen waren samengesteld uit eenheden van alle krijgsmachtdelen waarbij de landcomponenten waren samengesteld uit eenheden van de KL en KM. De KM-detachementen, SFIR-1 en -2, bestonden uit een kern van Mariniers en daarnaast kleinere KL- eenheden zoals logistieke en genie-eenheden en tijdelijk CRC- en KCT-detachementen. De KL-detachementen waren op hun beurt samengesteld uit eenheden van zowel gemechaniseerde brigades als de luchtmobiele brigade (bijvoorbeeld SFIR-5 bestond uit twee luchtmobiele en één gemechaniseerde compagnie). De operationele samenwerking binnen de detachementen is naar wens verlopen. Deze wijze van samenstellen en optreden van eenheden toont aan dat aan de interoperabiliteit binnen de Nederlandse krijgsmacht hoge eisen moeten worden gesteld op het gebied van uitrustingsstukken, verbindingssystemen, doctrines en procedures. Niet alleen in de missievoorbereiding maar ook in het standaard opleiding- en trainingstraject van alle eenheden dient deze samenwerking te worden beoefend. De CDS heeft inmiddels opdracht gegeven om alle landgebonden procedures binnen de krijgsmacht te harmoniseren.
- Alle SFIR-rotaties bestaande uit zowel infanterie-, tank- als vuursteuneenheden hebben lichte infanterietaken uitgevoerd. Het is derhalve noodzakelijk dat alle landeenheden voor licht infanterietaken worden opgeleid en in het opleiding- en trainingstraject worden beoefend.
- De wisseling tussen de KM en KL bataljons dient te worden uitgevoerd op basis van een door de DOPS goedgekeurd plan waarin zeker is gesteld dat de overgave/overname van essentiële systemen, onder meer op gebied van verbindingen- en inlichtingen ondersteunende systemen, op een adequate wijze is afgedekt.

---

⁶ De inlichtingencapaciteit van het Mariniersbataljon dat vanaf augustus 2005 voor een aantal maanden als de NAVO Strategische Reserve in Afghanistan wordt ingezet, is naar aanleiding van de ervaringen in Irak aangepast en uitgebreid.

3.5 Taakuitvoering

3.5.1 Algemeen

patrouille

Op 1 augustus 2003 nam het Nederlands SFIR detachement het commando over van Amerikaanse eenheden in de provincie al-Muthanna. Tegelijkertijd werd het Nederlandse bataljon onder het commando van de Britse divisie (MND SE) gesteld. Tot de soevereiniteitsoverdracht heeft het detachement zich primair gericht op het ondersteunen van de CPA, door het verbeteren van de orde en stabiliteit. Dit werd bewerkstelligd door het uitvoeren van lichte infanterietaken als (intensieve) dag- en nachtpatrouilles zowel te voet als met een voertuig en een enkele keer per helikopter, het inrichten van controlepunten en het escorteren van konvoien. Het proces werd verder ondersteund door het uitvoeren van CIMIC-activiteiten.

3.5.2 Hervorming van de veiligheidssector

Het opbouwen van Iraakse veiligheidsinstellingen, de *Iraqi Security Forces*⁷ (ISF), kende een hoge prioriteit. De opbouw van de veiligheidsinstanties werd uitgevoerd overeenkomstig het *Security Sector Reform-program* (SSR) voor Zuid-Irak. Binnen dit door de Britten gecoördineerde SSR-programma hadden de Nederlandse militairen als opdracht de oprichting en het opleiden van de ISF. Voorzien was dat het SSR programma voor de soevereiniteitsoverdracht kon worden afgerond. Echter door de onrustige veiligheidssituatie in onder andere Najaf, Fallujah en Karbala, werd het programma vertraagd.

Na de soevereiniteitsoverdracht op 28 juni 2004 berustte de verantwoording voor *law and order* bij de ISF. Vanaf dat moment werd door de MNFI de nadruk gelegd op het trainen en begeleiden van ISF waarbij de focus lag bij de ondersteuning van het SSR. De Britse commandant was verantwoordelijk voor de coördinatie van het SSR-programma in zijn sector. Het Nederlandse detachement was verantwoordelijk voor, en belast met de opbouw van de ISF in al-Muthanna. Geselecteerd Iraaks personeel werd door Nederlandse instructeurs (Koninklijke Landmacht en Koninklijke Marechaussee) opgeleid, getraind en tijdens de uitvoering van hun werkzaamheden begeleid en ondersteund tot het moment waarop deze diensten zelfstandig hun taken konden uitvoeren. Tevens zijn in dit kader in maart 2005, 28 kaderleden van de lokale politie en *Iraqi National Guard* aanvullend opgeleid in Nederland. De *Provincial Joint Operation Centres* (PJOC's), voorheen de *Provincial Joint Co-ordination Centres*, vormen een belangrijk onderdeel van de opbouw van de veiligheidssector. Het PJOC is het orgaan dat in elke provincie is belast met de coördinatie en uiteindelijk de *command and control* -relaties tussen de verscheidene veiligheidsinstellingen. In al-Muthanna was in het PJOC naast personeel van diverse Iraakse veiligheidsorganisaties ook personeel van het Nederlandse detachement tewerkgesteld. De ISF was begin 2005 grotendeels in staat zelf de verantwoording te dragen voor de stabiliteit en veiligheid in de provincie al-Muthanna.

Vanaf SFIR-2 werd het Nederlands detachement uitgebreid met instructiecapaciteit voor het opleiden en trainen van de ISF. In aanvang betrof het 72 militairen (Koninklijke Landmacht en Koninklijke Marechaussee). Tot het eind van de missie is opleidingscapaciteit geleverd in wissellende samenstelling. Aan het eind van de missie bestond de opleidingscapaciteit uit 20 militairen van de Koninklijke Landmacht

⁷ De ISF bestaan o.a. uit: de *Iraqi National Guard*, de *Iraqi border Police*, de *Iraqi Police*, de *Iraqi Highway Police*, CRC-eenheden, de *Police Academy* en de *Provincial Joint Operation Center*.

en 35 militairen van de Koninklijke Marechaussee, de zogenaamde 'Groene KMAR'⁸. Het SSR-programma werd aangestuurd door de MND SE. Als gevolg hiervan bepaalde elke rotatie hoe invulling moest worden gegeven aan deze taken. Bij het DOC bestond onvoldoende inzicht in de uitvoeringsaspecten van dit programma. Hierdoor ontstonden er kwalitatieve problemen m.b.t. de vulling van de instructeurposities. Door het ontbreken van richtlijnen werd door de Koninklijke Landmacht bij herhaling personeel aangewezen en ingezet die niet de gewenste kwaliteiten bleken te bezitten (bijv NATRES-personeel met onvoldoende ervaring op het gebied van commandovoering om Iraakse compagniescommandanten op te leiden en jonge luitenanten die instructie aan een bataljonsstaf moesten geven).

Het bataljon was ook belast met de controle van de grens van Irak met Saoedi-Arabië. In het uitgestrekte, schaars bewoonde zuidelijk woestijngebied van de provincie al-Muthanna waren illegale grenspassages mogelijk. Het betrof met name smokkelactiviteiten, maar het was niet uit te sluiten dat zich tussen de passanten terroristen bevonden. Om een beter inzicht in de situatie te verkrijgen, is eind december 2003 tot half januari 2004 de operatie *Desert Eagle* uitgevoerd. In het kader van deze operatie waren in de woestijndorpen Al Bussayah en As Salman tijdelijk locaties ingericht. Daarnaast werd een Britse eenheid uitgerust met onbemande verkenningsvliegtuigen ingezet en de Nederlandse gevechtsveld controleradar. Ter ondersteuning van de operatie waren vanaf medio december 2003 tot medio januari 2004 tijdelijk een verkenningsdetachement van het KCT (circa 75 militairen) en één extra Chinook transporthelikopter in Irak ontplooid. Er bleken geen aanwijzingen voor infiltratie van buitenlandse radicale islamitische elementen. Geleidelijk aan heeft de *Iraqi Border Police*, in het kader van SSR, de grensbewaking overgenomen. De Iraakse grenspolitie was vanaf 30 juni 2004 de eerstverantwoordelijke voor het bewaken van de Iraakse grenzen. Eind januari 2004 was het merendeel van het detachement naar Nederland teruggekeerd. Vijftien militairen van het KCT waren achtergebleven als tijdelijke ondersteuning voor het opleiden van de *Iraqi National Guard* (ING) het voormalige *Iraqi Civil Defence Corps* (ICDC).

3.5.3 Bevindingen en aanbevelingen

- Het SSR-programma is één van de belangrijkste elementen in het optreden van de achtereenvolgende Nederlandse bataljons geweest. Met het uiteenvallen van het regime en de daarbij behorende nationale veiligheidsstructuren zijn binnen korte tijd voldoende veiligheidsfunctionarissen opgeleid om de verantwoordelijkheid van SFIR over te kunnen nemen. Het programma was daarmee een belangrijke succesfactor. De nationale aansturing van dit internationale programma was op punten voor verbetering vatbaar. Dit werd met name veroorzaakt door onbekendheid met deze materie bij het Defensie Operatiecentrum. Het is aan te bevelen de nationale aansturing van SSR onder te brengen bij de DOPS. Over het voor SSR benodigde personeel dient betere afstemming plaats te vinden met betrekking tot de gewenste kwaliteiten.

3.5.4 Dreiging en Force Protection

Naarmate de missie vorderde, werden de bataljons geconfronteerd met een veelvoud aan dreigingen zoals aanvallen met raketten en mortieren en handgranaten, (*Vehicle Borne*) *Improvised Explosive Devices* (IED's en VBIED's), criminaliteit, extremistische elementen, intimidatie, dreigingen van een grootscheepse

⁸ Groene KMAR betrof functionarissen die onder bevel van de detachementcommandant werden ingezet voor trainen, begeleiden en monitoren van de Iraakse politie.

aanvallen op Nederlandse troepen ed. Op grond daarvan werden de *Force Protection*-procedures voortdurend aangepast en aanvullende maatregelen genomen, onder meer door het inbrengen van extra middelen en personeel.

Naar aanleiding van een mortierbeschieting op Camp Smitty is op verzoek van de commandant SFIR 3 een Mortieropsporingsradar (MOR) ontplooid. Een MOR is in staat om binnen enkele seconden de afvuurlocatie van de mortieropstelling te bepalen. In combinatie met een geïntensiveerde patrouillegang rond de kampen is men in staat snel een gerichte reactie te kunnen uitvoeren. De MOR is tot het einde van de missie in Irak gebleven. Tijdens de operatie in Irak is duidelijk geworden dat de kampen zeer kwetsbaar zijn voor krombaanvuur. Defensiestaf is een studie gestart naar maatregelen om de kwetsbaarheid te verminderen. Naar aanleiding van de mortierbeschieting heeft Nederland eveneens het initiatief genomen de bescherming van militairen in missiegebieden op de NAVO-agenda te plaatsen. Daarop heeft de NAVO besloten het project *Defence Against Mortar Attacks* (DAMA) op te nemen in het '*Defence Against Terrorism Program*' van de materieeldirecteuren van de Navo-lidstaten (CNAD). Nederland is voorzitter van het DAMA-project.

Een belangrijke constatering was dat het Klu-detachement zich tijdens deze operatie in een inzetgebied met een relatief hoog dreigingniveau bevond. Door deze dreiging voelde een deel van het Klu-personeel zich niet comfortabel m.b.t. hun kennis en operationele vaardigheden op het gebied van het gebruik verbindingsmiddelen en de procedures wanneer men onder vuur zou komen te liggen of in een hinderlaag zou komen. Dit gold ook voor een deel van het KMAR-personeel.

De CDS heeft in dit kader opgedragen dat de eenheden die zich voorbereiden op een operatie zich beter trainen in de relevante operationele procedures en dat alle eenheden deelnemen aan een geïntegreerde eindoefening waar alle aspecten van de operatie worden beoefend. Daarnaast heeft hij opgedragen dat alle krijgsmachtdelen tijdens landgebonden operaties de voorschriften van de Commandant landstrijdkrachten, die binnen de defensie organisatie autoriteit landoptreden is, hanteren. Uitzondering hierop zijn de voorschriften die van toepassing zijn op de operationele samenwerking tussen de Britse en Nederlandse Mariniers.

Gedurende de operatie hebben zich een aantal incidenten voorgedaan waarbij op Nederlandse eenheden is geschoten. In eerste instantie vonden deze incidenten plaats tijdens activiteiten gericht tegen de criminaliteit. Vanaf het voorjaar 2004 hebben diverse schietpartijen plaatsgevonden bij aanslagen op Nederlandse militairen en tijdens het uitvoeren van *vehicle checkpoints*. Bij alle incidenten waarbij Irakezen gewond zijn geraakt en omgekomen⁹, zijn geen handelingen in strijd met de geweldsinstructie geconstateerd.

Bij aanslagen op Nederlandse eenheden zijn twee Nederlandse militairen omgekomen en diverse Nederlandse militairen gewond geraakt. Het eerste incident waarbij een Nederlandse militair om het leven kwam, vond plaats op 10 mei 2004. Op de bewuste dag gooiden onbekenden vanaf een motor twee handgranaten naar twee militairen die op dat moment belast waren met de beveiliging van de brug over de Eufraat in as-Samawah. Door de exploderende granaten raakten beide militairen gewond. Tegen middernacht plaatselijke tijd is één militair, de Sgt1 Steensma, aan zijn verwondingen overleden. Het

---

⁹ Een Irakees die door Nederlands vuur zwaar gewond was geraakt, is voor behandeling enkele weken in Nederland geweest.

Nederlandse detachement hield al enige weken rekening met een dreiging tegen infrastructuur, zoals deze brug, die op een belangrijke doorvoerroute ligt. Als tegenmaatregel was permanente bewaking van de brug ingesteld door Nederlandse militairen samen met functionarissen van de Iraakse veiligheidsdiensten. Het tweede incident waarbij een Nederlandse militair om het leven kwam, vond plaats op zaterdagavond 14 augustus 2004. Drie voertuigen van de Koninklijke Marechaussee die onderweg waren van Ar Rumaythah naar As Samawah, werden bij het verlaten van Ar Rumaytah van verschillende kanten zwaar onder vuur genomen met klein kaliber wapens. Hierbij kwam Wmr1 Severs van de Koninklijke Marechaussee om het leven. De KMAR was in Ar Rumaythah geweest voor een onderzoek naar aanleiding van schietincidenten eerder die week. Naar aanleiding van het laatste incident heeft de Ltgen bd van der Veer in opdracht van de Minister van Defensie een reconstructie gemaakt van de gebeurtenissen. Over beide incidenten is het Parlement middels Kamerbrieven geïnformeerd.

Gedurende operaties zijn uniforme verbindingsprocedures en duidelijke in- en uitmeldingsprocedures in het kader van de FP maatregelen van gebiedsverantwoordelijke commandanten van groot belang. Tijdens zijn onderzoek in het kader van de reconstructie van gebeurtenissen in Ar Rumaytah in de nacht van 14-15 augustus 2004 is door Luitenant-generaal b.d. de Veer geconstateerd dat de verbindings- en meldprocedures niet altijd even goed werden nageleefd en dat er onduidelijkheden en verschillen hierover waren tussen de eenheden. Naar aanleiding van de incidenten zijn deze tekortkomingen hersteld. Uit onderzoek door het VK naar soortgelijke incidenten is gebleken dat tekortkomingen op het gebied van verbindings- en meldprocedures het reageren op operationele incidenten onnodig complex maakt.

Daar waar noodzakelijk zijn door ervaringen de richtlijnen en instructies voor het militair opereren zoals het reageren op diverse soorten dreigingen, aanslagen, hinderlagen en het uitvoeren van *vehicle checkpoints* door de diverse commandanten ter plaatse aangepast. Tevens is in juni 2004 vanuit het missiegebied de behoefte gesteld aan stoorzenders, te plaatsen in voertuigen. Met deze apparatuur kunnen de zenders van op afstand bedienbare explosieven worden gestoord. De apparatuur is echter niet meer tijdig voor deze missie beschikbaar gekomen (zie ook punt 3.7.5).

3.5.5 Samenstelling bataljonsstaf

Binnen de MND SE kreeg het Nederlandse bataljon dezelfde taken en verantwoording toebedeeld als de drie brigades. Dat betekende dat de bataljonsstaf gedurende de missie feitelijk de rol van brigadestaf heeft vervuld. De Nederlandse bataljons zijn genormeerd op optreden in brigadeverband en niet in het breder kader van zelfstandig en versterkt optreden. Ondanks het toevoegen van een aantal extra functionarissen in de staf, was er sprake van een veelvuldig spanningsveld tussen de werklust en de beschikbare capaciteit.

3.5.6 Bevinding en aanbeveling

- Het is noodzakelijk om voor een dergelijke missie, waarbij de bataljons zelfstandig optreden in een multinationaal verband, een bataljonsstaf (+) samen te stellen om zodoende voldoende stafcapaciteit te hebben en noodzakelijke functionaliteiten te kunnen garanderen. Bataljons dienen in het algemene Opleidings- en Trainingstraject het werken met uitgebreide staven te beoefenen.

3.5.7 CIMIC

Civiel-militaire samenwerking (CIMIC) heeft meerdere doelstellingen (zoals omschreven in het beleidskader CIMIC uit 2003); het ondersteunen van het vredesproces en de veiligheid eigen troepen (*force protection*), het ondersteunen van de lokale bevolking in het kader van *force acceptance*, het geven van een

signaalfunctie van de internationale gemeenschap dat de operatie voorwaardenscheppend is voor het wederopbouwproces en een (beperkte) bijdrage te leveren aan het daadwerkelijke herstel van het voormalige conflictgebied. Alle doelstellingen van CIMIC zijn aan de orde geweest tijdens de missie en CIMIC heeft een belangrijke rol gespeeld tijdens de Nederlandse inzet in SFIR. Door de Nederlandse eenheden zijn meer dan 600 CIMIC-activiteiten geïnitieerd op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, energie, infrastructuur, sociale voorzieningen en op het agrarisch gebied. Deze projecten waarvoor circa 12 miljoen US dollar is uitgegeven, werden gefinancierd door de CPA, de MND SE en de ministeries van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking en Onderwijs Cultuur en Wetenschappen. Daarnaast heeft de Nederlandse regering 850 m Bailey brug aan de MND SE geschonken waarmee verschillende grote en kleine bruggen zijn aangelegd. Ook is in 2004 de inzet van "*Integrated Development of Entrepreneurial Activities*", (IDEA), deskundigen op het gebied van financiën en bedrijfsvoering uit het Nederlandse bedrijfsleven, overwogen. Door de onveilige situatie in Irak is het niet tot een inzet gekomen. Het is voor het eerst dat tijdens een missie Nederlandse eenheden en het DOC werden geconfronteerd met zo'n omvangrijke CIMIC-inzet.

Ondanks de grote inzet en enthousiasme van het personeel was de CIMIC-organisatie in aanvang van SFIR te klein om alle CIMIC-taken en de ondersteuning van de CPA uit te kunnen voeren. Na diverse aanpassingen tijdens de verschillende rotaties bestond uiteindelijk de CIMIC-organisatie van het bataljon (SFIR-4) uit drie CIMIC staffunctionarissen en een uitvoerend CIMIC Support Element (CSE) van 30 man, inclusief een aantal specialisten van de *CIMIC Group North* (CGN). De uiteindelijke organisatie kon de taken naar behoren uitvoeren. De kwaliteit van het ingezette CIMIC-personeel liet echter vaak te wensen over (onvoldoende functioneel opgeleid voor de functie en een gemis aan een flexibele grondhouding).

De MND SE en de CPA stuurden de CIMIC-activiteiten op hoofdlijnen aan, maar hadden geen uitgesproken plan van aanpak. Er was geen middellange termijn planning en geen CIMIC-bijlage in de Operationele Aanwijzing. Dit betekende dat de commandanten grote bestedingvrijheid bezaten en het merendeel van de zichtbare en korte termijn projecten gericht waren op *force acceptance* en *force protection*. Pas in de loop van de missie werden er meer projecten geïnitieerd die op lange termijn zouden bijdragen aan economische ontwikkelingen. Door het ontbreken van inhoudelijke aansturing heeft er nooit een volledige (financiële) administratie plaatsgevonden en verantwoording van projecten. Het is moeilijk vast te stellen of een betere aansturing had geleid tot meer effectieve CIMIC-inzet mede door het ontbreken van draagvlak- en effectmetingen door het gebrek aan expertise en capaciteit bij de *information-* en *psychological operations* secties van het bataljon.

De geldstromen die beschikbaar kwamen voor CIMIC, waren als volgt te onderscheiden.

- CPA en CERP. Circa \$ 10.000.000,-- is ontvangen uit fondsen van de CPA en vanuit de *Commanders Emergency Relief Projects* (CERP) fondsen van de MND SE.
- CIMIC. Deze fondsen, € 50.000,--, werden per rotatie beschikbaar gesteld en hadden tot doel het draagvlak van de eenheid in de regio te vergroten.
- SSR. Deze gelden, \$ 806.000,-- ten laste van het Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, werden hoofdzakelijk gebruikt voor de bouw van een politieschool in al-Muthanna in het kader van SSR. Formeel betreft het hier geen CIMIC.
- Ontwikkelingsactiviteiten. Wederopbouwactiviteiten zijn van belang voor het slagen van een militaire operatie. Wederopbouw is noodzakelijk voor het bereiken van duurzame stabiliteit. De Minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft € 2.000.000,-- beschikbaar gesteld voor projecten

die voldeden aan de criteria van het *Official Development Assistance*. Daarnaast heeft het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen €50.000,--- gedoneerd voor "back to school" projecten.

3.5.8 Bevindingen en aanbeveling

- In eerste instantie is de omvang van de CIMIC-taken verkeerd ingeschat. De CIMIC-capaciteit bij de eenheden was initieel te gering en incidenteel voldeed het personeel niet aan de functie-eisen. Daarnaast is door de diverse commandanten gesignaleerd dat de CIMIC gerichte opleiding/cursus onvoldoende was toegesneden op het uitvoerende/tactische niveau. In het verloop van de missie is aan de hand van lessons learned die zijn opgedaan tijdens voorgaande rotaties het CSE aangepast.
- De CIMIC inspanning tijdens SFIR is vooral aanbod gedreven geweest. Door de grote sommen beschikbaar geld, kon een veelheid aan projecten worden geïnitieerd waarvan het merendeel van de zichtbare en korte termijn projecten waren gericht op *force acceptance* en *force protection*. Pas later in de missie werden er meer projecten geïnitieerd die op lange termijn zouden bijdragen aan economische ontwikkelingen noodzakelijk voor een politiek/strategische endstate van de missie.
- Er heeft weinig inhoudelijke aansturing plaatsgevonden. Het verdient aanbeveling dat aan de commandant CIMIC-richtlijnen worden verstrekt en in de operationele aanwijzingen een CIMIC-bijlage wordt opgenomen. Tevens dient toezicht te worden gehouden op de inhoudelijke verantwoording van projecten anders dan 'hearts and minds' - gelden. Sinds kort heeft de DOPS een Cimic-element in zijn organisatie die deze aspecten kan aansturen.

3.5.9 Psy-ops Info-ops

Information Operations (info ops) en *Psychological Operations* (Psy ops) zijn van grote waarde voor de uitvoer van opdrachten. De *Tactical PSYOPS Teams (TPT)* speelden een belangrijke rol bij de beeldvorming van de lokale bevolking over de activiteiten van het bataljon. Door *lessons learned* tijdens voorgaande rotaties werd de inzet van TPT's tijdens SFIR verder uitgediept. Het succesvolle verloop van de verkiezingen in al-Muthanna is grotendeels toe te schrijven aan de TPT's en Info-ops. SFIR heeft op dit gebied een groot aantal (nieuwe) tactische en operationele inzichten gegeven en ervaringen opgeleverd voor een verdere ontwikkeling en inzet van Psy-ops en Info-ops in toekomstige missies. Een grondiger opleiding van nieuw personeel is hiervoor noodzakelijk.

3.5.10 Crowd & Riot Control- (CRC) eenheid

Vanaf februari tot juni 2004 heeft een peloton militairen van de Koninklijke Landmacht het bataljon versterkt voor *crowd and riot control* taken gericht op zelfbescherming en de vrijheid van handelen. Ten grondslag aan deze uitzending lag het verzoek van de Nederlandse detachementcommandant om extra middelen in te zetten die gebruikt konden worden bij eventuele demonstraties, bij onrust die zou kunnen ontstaan door de drukte op de wegen in al-Muthanna door de rotatie van Amerikaanse divisies in die periode, het Amerikaanse besluit om de Amerikaanse militaire politie-eenheden voor konvoobegeleiding te verminderen en de verwachte toenemende activiteit rondom de Hadj (Islamitische bedevaart).

Er hebben zich geen situaties voorgedaan die hebben geleid tot de inzet van de CRC-eenheid. Door de toegenomen dreiging en navenant het grotere werkaanbod voor SFIR-2 en -3, is het peloton ingezet voor *Normal Framework Operations* zoals patrouilles, *Quick reaction Force* en *force protection*-taken.

3.5.11 Helikopterdetachement

Het helikopterdetachement bestond in eerste instantie uit drie Chinook transporthelikopters. Deze werden in augustus 2004 vervangen door vier Cougars. De transporthelikopters hadden als taak het verzorgen van de medische evacuatie (medevac) van Nederlands personeel en het ondersteunen van de bataljonscommandant met logistieke- en troepentransporten. Het detachement is in december 2003 tot medio januari 2004 tijdelijk uitgebreid met één Chinook en één crew ter ondersteuning van het KCT detachement (zie ook punt 3.5.2).

Het helikopterdetachement was gestationeerd op de voormalige Iraakse luchtmachtbasis Tallil ten zuiden van An Nassiriyah in de Italiaanse sector. Op dit vliegveld bevonden zich tevens eenheden van de Amerikaanse marine, luchtmacht en landmacht en een Italiaans helikopterdetachement. De Nederlanders en Italianen opereerden vanuit dezelfde gebieden waarbij met name op het gebied van *force protection* werd samengewerkt.

De inzet van de helikopters tijdens de zomermaanden werd beperkt door de hitte. De helikopters waren niet uitgerust met airconditioning waardoor op de grond de temperatuur in de (voornamelijk glazen) cockpit gemakkelijk kon oplopen tot ver boven de 60° C. Tijdens de zomermaanden werden de vliegoperaties waar mogelijk gepland tussen 19.00 uur en 10.00 uur. De overheersende temperatuur in deze periode bevond zich tussen de 30 tot 35 °C. Omdat de Cougar bij extreem hoge temperaturen over onvoldoende liftvermogen beschikte, kon in de zomermaanden geen permanent inzetbare medevac worden gegarandeerd. De VS heeft vanaf 1 augustus (wisseling Chinooks voor Cougars) tot 1 november 2004 met Blackhawk helikopters, met aan boord medisch personeel van de Klu, vanaf vliegbasis Tallil de medevac voor de Nederlandse troepen verzorgd. Vanaf november 2004 tot einde missie hebben Cougars deze taak uitgevoerd. In de loop van de missie zijn de Cougars uitgerust met airconditioning. Deze bleken echter niet bestand te zijn tegen de extreem hoge temperaturen tijdens de zomer.

Naar aanleiding van de verslechterende veiligheidssituatie werd eind mei 2004 het detachement uitgebreid met zes Apache (AH-64) gevechtshelikopters. Aan de staf van het bataljon (SFIR-3) werd een grond-luchtsamenwerking element toegevoegd. De AH-64 helikopters bleken door hun uitstekende optische waarnemingsmiddelen en sensoren zowel bij dag als bij nacht de *situational awareness* rond de kampen te verbeteren. Daarnaast vormden zij een waardevolle ondersteuning van het lichte grondoptreden. Grondeenheden waren in staat op basis van de informatie van de AH-64 operaties uit te voeren of veilige routes te kiezen. Daarnaast bleek dat van de gevechtshelikopter een grote afschrikking uitgaat en inzet daarvan een deëscalerende werking heeft. Vaak was de aanwezigheid van de AH-64 boven steden en dorpen voldoende om een confrontatie in de kiem te smoren dan wel te beëindigen.

Door de grote behoefte van zowel de transport- als gevechtshelikopters was het noodzakelijk om het aantal beschikbare vliegvuren tijdens de missie te verhogen.

3.5.12 Bevindingen

- De SFIR-missie heeft wederom aangetoond dat helikoptertransportcapaciteit (inclusief medevac) onontbeerlijk is om de taken in een groot verantwoordelijkheidsgebied uit te kunnen voeren.
- De samenwerking tussen (lichte) infanterie-eenheden en de AH-64 bleek bij het optreden tegen irreguliere tegenstanders en bij snel wisselende geweldsniveaus zeer succesvol. Deze vorm van samenwerking dient dan ook door zowel luchtmobiele, gemechaniseerde infanterie, als mariniersbataljons in het kader van de gebiedsbeveiliging te worden getraind en beoefend.

3.5.13 Koninklijke Marechaussee

Tijdens een uitzending bestaat het detachement KMAR veelal uit personen afkomstig van verschillende brigades. Het aangewezen personeel volgt bij het Opleidingscentrum KMAR een specifieke KMAR-taakgerichte (bij-) scholing. Daarnaast wordt getracht zoveel mogelijk aan te sluiten bij de missiegerichte opleiding van het coördinerend krijgsmachtdeel.

In het algemeen hebben de KMAR-eenheden tijdens een uitzending een aparte positie door de opsporingsverantwoordelijkheid ten opzichte van het detachement dat zij begeleiden. Tijdens de missie is gebleken dat het de Koninklijke Marechaussee een aantal malen ontbrak aan een goede voorbereiding en bij een aantal functionarissen aan affiniteit met en betrokkenheid bij de taken van de krijgsmacht. Ook hebben de KMAR-detachementen van SFIR-1 tot en met SFIR-4 beperkt of geheel niet, geparticipeerd in de eindoefening van het SFIR-detachement waardoor de integratie in het detachement in het operatiegebied moeizaam verliep. Dit heeft geleid tot spanningen met enkele bataljons waarover in de tussentijdse evaluatie van mei 2004 aan de Tweede Kamer is gerapporteerd. Daarnaast waren de militaire basisvaardigheden zoals het bedienen van verbindingsmiddelen en vaardigheden voor het operationeel optreden op punten niet toereikend voor het operatiegebied.

Naar aanleiding van de constatering zijn een aantal maatregelen genomen. Zo is een projectofficier aangewezen die belast is met de invulling van een opwerkperiode voor een uitzending waarbij gedurende een week diverse militaire basisvaardigheden worden onderwezen en beoefend. De krijgsmachtdelen zullen dit ondersteunen totdat bij het Opleidingcentrum KMAR een instructiegroep vredesoperaties in oprichting dit kan overnemen. Daarnaast volgt het voor een missie aangewezen personeel voortaan eerst de missiegerichte opleiding van het coördinerend krijgsmachtdeel alvorens de specifieke KMAR-taakgerichte (bij-) scholing te volgen. Tevens zal het aangewezen detachement deelnemen aan de eindoefening voorafgaande een uitzending. Tenslotte wordt in de tweede helft van 2005 een District Landelijke en Buitenlandse Eenheden opgericht waarin het uitzendcomponent van de KMAR wordt ondergebracht. Dit District is verantwoordelijk voor het aanwijsbeleid en de missiegerichte voorbereiding en opleidingen.

Een aantal maatregelen hebben tijdens SFIR al tot resultaat geleid. De KMAR-detachementen van SFIR-5 hebben voor de uitzending integraal aan de eindoefening deelgenomen en de militaire vaardigheden van het detachement waren in vergelijking met voorgaande rotaties waarneembaar verbeterd.

3.6 Medische Ondersteuning

3.6.1 Algemeen

Op de Nederlandse locaties in As Samawah, Alr Rumaytha, Al Kidhr, Shaibah en Tallil bevond zich eerstelijns geneeskundige verzorging (arts, verplegers, behandelkamer en patiëntenruimte). Op het hoofdkwartierlocatie in As Samawah werden zowel eerste als tweedelijns zorg verleend. Gedurende SFIR-1 en -2 door het KM *Field Dressing Station* (FDS; noodhospitaal met chirurgische capaciteit, apotheek, tandarts, bloedbank etc) en vanaf SFIR-3 door het KL Mobiele Geneeskundig Operatiekamer Systeem (MOGOS). Ten behoeve van het consulteren van andere specialismen kon worden teruggevallen op het Britse hospitaal in Shaiba en/of het VS hospitaal op de basis Tallil, dezelfde locatie waar zich de Nederlandse medische evacuatie (medevac) helikopter bevond. Tussen het FDS en MOGOS bestaan verschillen in werkwijze. Dit vloeit echter direct voort uit de wijze van optreden van de respectievelijke krijgsmachtdelen en de daartoe ontwikkelde concepten¹⁰.

Tijdens de uitzending zijn regelmatig metingen verricht naar de achtergrondstraling. De gemeten straling bleek ver beneden de wettelijk vastgestelde limieten te liggen. Naar aanleiding van rookoverlast van steenfabrieken in de nabijheid van de kampen in Ar Rumaytah en Al Kihdr is door de Arbodienst van de Koninklijke Marine een arbeidshygiënisch onderzoek uitgevoerd. Uit de meetresultaten konden geen overschrijdingen van arbo- en/of milieunormen worden aangetoond. Een tweede onderzoek dat een half jaar later door de Arbodienst KL zou worden uitgevoerd, heeft niet plaatsgevonden omdat een deel van de overlastveroorzakende fabrieken inmiddels de productie had verminderd en het andere deel was gesloten. De detachementen zijn voorgelicht over de situatie ter plaatse.

3.6.2 Medische evacuatie

Voor de medische evacuatie was een Nederlandse Chinook transporthelikopter ingericht en gestationeerd in Tallil. Tijdens het planningsproces waren planningstijden vastgesteld voor de medische afvoer van patiënten. In de praktijk waren deze haalbaar, buitengewone klimatologische omstandigheden daargelaten zoals zandstormen. Met het terugtrekken van de Chinook hebben vanaf augustus tot 1 november 2004 Amerikaanse Blackhawks met aan boord geneeskundig personeel van de Koninklijke Luchtmacht vanaf vliegbasis Tallil nabij An Nasharya tijdelijk deze taak overgenomen.

3.6.3 Verarmd uranium

Ten tijde van de operatie *Desert Storm* in 1991 en de operatie *Iraqi Freedom* in 2003 is door met name de Amerikanen verarmd uraniumhoudende munitie gebruikt. Het betreft munitie voorzien van een harde pantserdoordringende kern van verarmd uranium. Dit soort munitie wordt gebruikt door de Abrams M-1A1 battle tank en het A-10 gevechtsvliegtuig. Daar waar tijdens de conflicten één van beide wapensystemen bij gevechtshandelingen is ingezet, bestaat een reële kans dat dit soort munitie is gebruikt. Exacte posities zijn echter niet aan te geven. In de provincie al-Muthanna hebben tijdens de conflicten slechts kleinschalige gevechtshandelingen plaatsgevonden in de zuidelijke woestijn (*Desert Storm*) en in en nabij As Samawah (*Iraqi Freedom*).

¹⁰ Het FDS opereert vanuit speciaal ontworpen tenten en is snel op te bouwen en te verplaatsen en past in het (expeditionair) operatieconcept van het Korps Mariniers. Het (grotere) MOGOS betreft een containersysteem en is beter geschikt voor langere inzet vanaf één locatie.

Gedurende de evaluatieperiode is Nederlands personeel in een tweetal gevallen mogelijk in aanraking geweest met munitie met verarmd uranium. Het eerst geval betrof een patrouille die in augustus 2003 op een rangeerterrein ten zuiden van As Samawah een goederentrein aantrof waarop zich onder andere een T-62 tank bevond. Meting wees uit dat de tank een verhoogde stralingswaarde vertoonde (waarschijnlijk beschoten met munitie die verarmd uranium bevatte). Het tweede geval betrof personeel van de Explosieven Opruimingsdienst die na het springen van munitie in een springput een verdachte 30 mm granaat aantrof. Van het personeel dat in de naaste nabijheid van de tank en de granaat is geweest, zijn conform de, door de Hoogste Medische Autoriteit, vastgestelde procedure urinemonsters genomen. De resultaten wezen uit dat de geconstateerde stralingsbelasting ver onder het jaarlijks toegestane stralingsbelasting lag. Het personeel is over de uitslag van de onderzoeken geïnformeerd en tevens is van al het personeel een registratie aangelegd.

3.6.4 Asbest

Tijdens de missie is eenmaal in maart 2004, asbesthoudend materiaal aangetroffen op twee locaties op de basis Tallil die sporadisch door Nederlands personeel van het helikopterdetachement werden gebruikt. Het asbest werd door Amerikaanse genisten aangetroffen tijdens het vervangen van de dakbedekking. De beide locaties zijn onmiddellijk tot verboden gebied verklaard en van het Nederlands personeel dat mogelijk in aanraking is geweest met asbest is een registratie aangelegd.

Over zowel asbest als verarmd uranium is het personeel tijdens de voorbereiding voorgelicht. Bij de voorlichting is uitgegaan van de beschikbare nationale en internationale (beperkte) kennis over verarmd uranium. Tevens zijn er diverse beheersmaatregelen vastgesteld over hoe om te gaan met locaties waarop asbest of verarmd uranium wordt aangetroffen of waar deze stoffen zich mogelijk bevinden. Daarnaast zijn er protocollen vastgesteld voor het personeel dat in aanraking is geweest met asbest of verarmd uranium. De Tweede Kamer is uitvoerig geïnformeerd over de aanwezigheid van verarmd uranium.

3.7 Logistiek

3.7.1 Verwerving materiaal

Tijdens de voorbereiding van de missie is in goed overleg tussen de krijgsmachtdelen vastgesteld welke middelen beschikbaar waren voor de uitvoering van deze missie. Uiteindelijk is onder leiding van het DOC bepaald welke artikelen door het coördinerend krijgsmachtdeel mochten worden aangekocht dan wel ingehuurd. Voor de verwerving van materieel dat niet bij de krijgsmachtdelen voorhanden was, bijvoorbeeld de geconditioneerde containers t.b.v. legering, moest de Europese regelgeving met betrekking tot aanbesteding worden gehanteerd. Dit is een tijdrovend proces. Het DOC heeft derhalve gebruik gemaakt van de uitzonderingsgrond op de beleidslijn 'Uitzenden strijdkrachten en EG-aanbestedingsvoorschriften'. Ondanks het hanteren van de verkorte procedure was er te weinig tijd beschikbaar, waardoor bepaalde goederen zoals de geconditioneerde onderkomens niet voor aanvang van de missie werden geleverd.

3.7.2 Tracking & Tracing en materieelbeheer.

Een sluitend *tracking & tracing* systeem als deel van materieelbeheer is essentieel om te weten waar verzonden materieel zich bevindt. Het ontbrak tijdens de belading van het materieel aan een voor alle krijgsmachtdelen interoperabel informatiesysteem, waardoor geen transparantie bestond en de administratie onvoldoende betrouwbaar was om goed materieelbeheer te kunnen voeren. Het gevolg was

dat een deel van het getransporteerd materieel op de verkeerde plaats in het inzetgebied terechtkwam. Dit heeft geleid tot vertraging en 'zoek raken' van materieel.

De Audit Dienst Defensie (ADD) heeft in het kader van de controle materieelbeheer tijdens crisisbeheersingsoperaties een audit uitgevoerd naar het materieelbeheer tijdens de SFIR missie. De ADD concludeert dat: 'gedurende de missie geen ordelijk en controleerbaar beheer is uitgevoerd zodat geen inzicht bestond in het materieel dat terug zou moeten komen. Hierdoor doet zich het risico voor dat materieel tijdens de missie vermist is geraakt. Pas wanneer al het materieel terug is bij de oorspronkelijke eenheden kan mogelijk inzicht worden verkregen of, en welk materiaal materieel tijdens de missie verloren of vermist is geraakt'.

De Defensie Materieel Organisatie ontwikkelt een krijgsmachtbreed geïntegreerd informatiesysteem als deel van een defensiebrede Ondersteuning Operationeel Optreden (deze zogenaamde O3 is onderdeel van het grote *Enterprise Resource Planning (ERP) project*). Implementatie van dit systeem is echter niet eerder voorzien dan maart 2007. Tot dan wordt gebruik gemaakt van een interim oplossing die vanaf begin 2005 is geïmplementeerd. Het interim Defensie *tracking & tracing* systeem is als een 'pilot-project' voor de redeployment van SFIR ingezet en bleek, ondanks wat kinderziektes, een nuttig en betrouwbaar instrument te zijn. Het systeem geeft beter inzicht in de goederenstroom en de locatie waar het zich bevindt (welke pallet in welke container, waar de container zich bevindt en waar het is geweest). Momenteel wordt het systeem bij de overige missies en bij alle krijgsmachtdelen geleidelijk ingevoerd.

3.7.3 Opvoertijden van materiaal

Met betrekking tot de aanvoer van materiaal (uitrustingsstukken en voorraden) zijn enkele tekortkomingen geconstateerd. Een aantal daarvan was bij aanvang van de missie, naast de wijze waarop materieelbeheer voor een Parse operatie plaatsvindt, terug te voeren tot de korte voorbereidingstijd. Er was echter gedurende de missie regelmatig sprake van lange opvoertijden (30 dagen of meer) voor essentieel materieel en reserveonderdelen waardoor bij enkele detachementen, zoals het helikopterdetachement dat over een beperkte voorraad reserveonderdelen beschikte, tijdelijk de operationele inzet in gevaar kwam.

3.7.4 Bevindingen en aanbevelingen

- Voor deze missie was het volgen van de Europese regelgeving met betrekking tot aanbesteding, door de te korte tijdspanne tussen politieke goedkeuring en de ontplooiing van de eenheden een beperking waardoor materiaal laat in het missiegebied werd afgeleverd. Het gebruik van raam- en afroepcontracten kan het traject van verwerving aanzienlijk verkorten.
- Middelen en goederen die worden verworven vanuit HGIS, moeten centraal opgeslagen en beheerd worden. Momenteel is een werkgroep geformeerd onder leiding van de Defensie Materieel Organisatie die inventariseert welke goederen het betreft en daarnaast voorstellen formuleert over de centrale opslag daarvan.
- De logistieke keten naar en van Irak was lang en complex. Diverse verstoringen hebben hierin plaatsgevonden met negatieve invloed op de beschikbaarheid en beheer van materieel. Ondermeer was de z.g. groePAGEfunctie niet eenduidig beschreven en ingericht. Inmiddels is actie genomen dat moet leiden tot een duidelijke en eenduidige inrichting van de groePAGEfunctie binnen Defensie. Naar verwachting krijgt dit medio 2006 zijn definitieve beslag maar interim maatregelen om de groePAGEfunctie te verbeteren, zijn getroffen.

- Door het gebrek aan een interoperabel informatiesysteem tussen de krijgsmachtdelen was de administratie onvoldoende betrouwbaar om goed materieelbeheer te kunnen voeren. In afwachting van een krijgsmachtbreed geïntegreerd informatiesysteem, dient de betrouwbaarheid van de administratie beter te worden gewaarborgd door de toezicht op de naleving van procedures te verbeteren en het uitvoeren van controles.

3.7.5 Materiele knelpunten

Door met name de extreme klimatologische omstandigheden vergde de instandhouding en onderhoud van het materiaal zeer veel aandacht. Geconstateerde knelpunten betroffen ondermeer:

- Bij het Pantserwielvoertuig Patria is een aantal malen door de extreem hoge temperaturen het aircosysteem (hydraulische motor) defect geraakt. De voorraad reservedelen raakte spoedig uitgeput en enkele voertuigen waren gedurende enige tijd beperkt inzetbaar. In de loop van de missie zijn de problemen opgelost.
- Het gebrek aan voertuigonderdelen voor de Landrovers van het Korps Mariniers heeft gedurende een korte periode geleid tot aanpassing van bereden patrouilles overigens zonder dat dit nadelige operationele gevolgen had voor de operaties.
- Verschillende munitiesoorten waren als gevolg van het ontbreken van keuringscertificaten (keuringsachterstand) niet beschikbaar in de voorbereidingsfase van de operatie in Nederland waardoor in het operatiegebied pas voor het eerst kon worden getraind met deze munitiesoorten.
- Het Korps Mariniers had onvoldoende affuiten (voor de lichte mitrailleur) voor de voertuigen. Provisorisch werden mitrailleurs op het voertuig gemonteerd. Het aantal affuiten in het materiaalbestand van het Korps Mariniers was gebaseerd op eerdere vredesoperaties. Door de commandant SFIR-1 is een extra behoefte gesteld waarvan een deel tijdig is geleverd. Het probleem is echter tijdens de evaluatieperiode niet volledig opgelost.
- Tijdens SFIR-3 (KL) bleek dat de affuiten te dicht op de bestuurscabine stonden en dat de affuiten gevoelig waren voor trillen en schokken (kans op scheuren en lostrillen). De affuit werd voor het eerst op deze wijze ingezet (gemonteerd op voertuigen) en is waarschijnlijk hiervoor niet ontwikkeld. De betreffende fabrikant is toen opdracht gegeven de constructie te verbeteren. Voor het eind van de missie waren de problemen niet geheel opgelost.
- Tijdens de eerste fase van de missie zijn *cold chain* producten (zoals bloedproducten) onder de verkeerde temperaturen vanuit Nederland naar het missiegebied vervoerd waardoor deze bij aankomst niet meer bruikbaar waren. Gebrekkige coördinatie van de met het transport betrokken partijen leidde tot onjuiste behandeling van deze producten. De beschikbaarheid van bloedproducten is door de samenwerking met de Amerikanen overigens altijd gegarandeerd geweest.
- De verbindingsmiddelen van het Korps Mariniers zijn verouderd en vergen daardoor veel onderhoud. Daarnaast bleek een tekort aan verbindingsmateriaal met name voor het uitvoeren patrouilles en het begeleiden van konvooiën. Dit werd in eerste instantie opgelost doordat enkele eenheden zelf verbindingsapparatuur aanschaffen. Tijdens SFIR-2 is het probleem definitief opgelost door de aanvoer van 400 zogenaamde '*personal role*' radio's. Overigens is het bereik van verbindingsapparatuur bij de extreme hoge temperaturen die tijdens de zomer in Irak voorkomen, substantieel minder¹¹.
- De grondluchtverbindingen waren een punt van zorg, met name bij de Chinook transporthelikopter en Apache gevechtshelikopter. De Chinook is niet uitgerust met lange afstandverbindingen. Dit

¹¹ Op korte termijn zal het verbindingsmateriaal van het Korps Mariniers worden vervangen in het kader van het NIMCIS-project.

heeft o.m. één keer geleid tot het naar een verkeerde coördinaat sturen van de helikopter die was belast met de medische evacuatie, waardoor deze te laat op de juiste plek arriveerde. Bij de voorbereiding van SFIR is aan dit aspect reeds de nodige aandacht besteed en gedeeltelijk opgelost door voor elke vlucht de bemanning te voorzien van een satellietverbinding. Dit systeem kon echter alleen buiten de helikopter worden gebruikt zodat in voorkomend geval de helikopter eerst moest landen. De fabrikant (Boeing) is al enige tijd doende met het vaststellen van een modificatieprogramma, Een spoedige realisatie daarvan is niet voorzien¹². Overigens is de Cougar wel uitgerust met lange afstandsverbindingen.

- Met de Apaches kon niet beveiligd worden gecommuniceerd. Het betreffende (KL) verbindingsmiddel was niet ingebouwd vanwege een modificatie van het systeem. De middelen waarmee wel beveiligd kon worden gecommuniceerd, waren niet compatibel met de verbindingsmiddelen van de KL grondeenheden. Het gemis van zowel beveiligde- als lange afstand verbindingsmiddelen beïnvloedde enigszins de operationele inzetbaarheid van de Apaches. Binnen drie jaren zullen de Apaches zijn voorzien van de gewenste configuratie, inclusief lange afstandverbindingen.
- In juni 2004 is na verschillende aanslagen in Irak vanuit het missiegebied de behoefte gesteld aan stoorzenders, te plaatsen in voertuigen, waarmee zenders van op afstand bediende explosieven kunnen worden gestoord. Dit soort geclassificeerde apparatuur is o.a. bij de Britse krijgsmacht in gebruik. In juni 2004 is tot verwerving van de apparatuur besloten. Door een gebrekkige coördinatie en communicatie kon pas in november 2004 tot daadwerkelijke verwerving worden overgegaan. Mede door een aantal oorzaken, zoals de hoge classificatie van de apparatuur waardoor deze apparatuur niet zonder meer beschikbaar is, is de apparatuur pas kortgeleden aangeschaft. Inmiddels zijn vijf systemen geleverd waarvan vier onmiddellijk in Afghanistan zijn ingezet en het vijfde systeem voor proefnemingen in Nederland wordt gebruikt.

3.7.6 Bevindingen en aanbevelingen

- Voor een snel inzetbare krijgsmacht dient de keuringsystematiek voor munitie nader te worden gezien.
- Het is noodzakelijk een gedegen *tracking & tracing* van medicatie en bloedproducten vast te stellen zodat een goedlopende *Cold Chain Management* (CCM) van dit soort producten kan worden gerealiseerd. Momenteel wordt een DMG-aanwijzing vastgesteld waarin de beleidskaders gezondheidszorglogistiek wordt beschreven teneinde gesignaleerde transportproblemen te elimineren. Ad interim zal deskundig personeel, uitgerust met de noodzakelijke hulpmiddelen, met temperatuurgevoelige geneeskundige zendingen worden meegestuurd.
- Voor aanvullende apparatuur die niet in het bezit is van de Nederlanders krijgsmacht zoals de *jammers*, dient een versnelde verwervingsprocedure te worden ontwikkeld waarbij de voortgang aan DOPS en de Detachmentcommandant als direct betrokkenen moet worden gemeld.
- Tijdens de missie is gebleken dat een deel van de uitrustingsstukken onder extreme klimaatsomstandigheden niet optimaal functioneert (bijv minder functionerende aggregaten, aircosystemen Patria, communicatieapparatuur ed.). Bij verwerving van materiaal dient meer rekening te worden gehouden met dergelijke extreme omstandigheden.

¹² Voor de missie in Afghanistan worden momenteel versneld modificaties doorgevoerd die de geconstateerde tekortkomingen t.a.v. de lange afstandsverbindingen moeten verhelpen.

3.7.7   Organisatie Tabel Autorisatie Staat (OTAS)

De procedure aangaande het tot stand komen van de lijst met uitrustingsstukken, de OTAS, van de KL detachementen was onduidelijk. Tevens werd de OTAS te laat vastgesteld. Het gevolg was dat materiaal al was ingepakt en ingescheept en extern materiaal incompleet bij het groupagepunt werd aangeleverd. Dit heeft er onder andere toe geleid dat in het inzetgebied regelmatig verwarring heeft bestaan over wat en hoeveel materiaal zich in het inzetgebied bevond.

3.7.8   Bevinding en aanbeveling

- Het coördinerend krijgsmachtdeel heeft een grote autonomie voor wat betreft de samenstelling van het detachement en de te gebruiken uitrustingsstukken. Het legt daarover geen verantwoording af aan de DOPS. Het is aan te bevelen dat de DOPS inzage krijgt in de concept OTAS en alvorens akkoord te gaan deze te laten presenteren door het coördinerend krijgsmachtdeel.

3.8   Personeel

3.8.1   Gereedheid

De bataljons waren over het algemeen goed opgeleid en voorbereid op de taken. Dit gold niet altijd voor het personeel dat aan de bataljons en (internationale) hoofdkwartieren was toegevoegd. Regelmatig was er sprake van een achterstand in de basisvaardigheden die, voor zover mogelijk, tijdens de missie moest worden weggewerkt. Wederom is geconstateerd dat personeel (met name specialisten, personeel voor het Contingentscommando en personeel voor de diverse hoofdkwartieren) pas in een laat stadium werd aangewezen voor de uitzending. Dit is vanuit het oogpunt van personeelszorg en voorbereiding niet wenselijk. Tevens is geconstateerd dat personeel bestemd voor specialistische functies zoals CIMIC, verbindingen, SSR en inlichtingen/veiligheid regelmatig niet voldeed aan de functie-eisen (kwantitatieve in plaats van kwalitatieve vulling).

3.8.2   Personeelszorg

De coördineerde krijgsmachtdelen waren voorbereid op calamiteiten in het missiegebied en waren bereikbaar als contactpunt voor het thuisfront. De Nederlandse locaties in het operatiegebied waren voorzien van e-mail faciliteiten en telefoons voor privé-doeleinden. Tevens was een veldpostregeling opgezet. Verder waren er op alle locaties sportfaciliteiten. Op de kampen in Shaiba en As Samawaha was door de *European Christian Home Organisations for the Services* (ECHO) een militair tehuis ingericht. In deze faciliteit kon in huiselijke sfeer worden ontspannen (eten, drinken, lezen, tvkijken ed.).

Het thuisfront werd middels nieuwsbrieven en contactdagen op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen in het missiegebied. In geval van calamiteiten waren hulpverleners onmiddellijk beschikbaar.

Op sociaal-medisch gebied waren een aantal voorzieningen getroffen om de personeelszorg te garanderen. Naast de eerder genoemde medische faciliteiten was de geestelijke, psychologische en maatschappelijke zorg gegarandeerd of op afroep beschikbaar. Aan preventieve medische zorg werden gedurende de voorbereidingsfase en tijdens de missie veel aandacht besteed.

Vóór terugkeer uit het operatiegebied naar Nederland werd door de detachementen, uitgezonderd de Koninklijke Luchtmacht, een tweedaagse adaptatieprogramma op Cyprus gevolgd. Het programma had tot doel om in een andere omgeving een reïntegratieprogramma te doorlopen. Vanwege een ander

rotatieschema volgde de Koninklijke luchtmacht een eigen programma. Na terugkeer in Nederland is een nazorgprogramma gevolgd dat door en onder verantwoordelijkheid van de diverse krijgsmachtdelen was opgesteld.

De CDS bepaalt per missie het alcoholbeleid. Voor de SFIR-missie was een volledig alcoholverbod voor het Nederlands personeel afgekondigd, met uitzondering van personeel dat was ingedeeld bij internationale staven. Dit personeel volgde de bij de desbetreffende staf geldende procedures, maar consumeerde in geen geval meer dan twee licht alcoholische consumpties per dag. Bij geen van de deelnemende krijgsmachtdelen heeft dit alcoholverbod in deze risicovolle missie tot problemen geleid en deze *no can rule* is door de diverse commandanten als zeer zinvol ervaren.

3.8.3 Bezoeken

De Nederlandse SFIR eenheden zijn regelmatig bezocht door nationale politieke en militaire gezagsdragers onder wie de Minister President, de Minister van Defensie, de Minister van Buitenlandse Zaken, de Chef Defensiestaf en de Vaste Kamer Commissie voor Defensie. Ook internationale civiele en militaire autoriteiten hebben regelmatig de detachementen bezocht. Deze bezoeken gaven de bezoekers een beeld van de omstandigheden in het gebied van verantwoordelijkheid. Het grote aantal werkbezoeken, uitgezonderd VIP-bezoeken die door het personeel zeer werden gewaardeerd, verdient aandacht. De noodzaak en het nut van dit soort bezoeken waren niet altijd duidelijk voor de detachementen en het grote aantal daarvan vormde een grote belasting. Dit wordt overigens ook regelmatig door de andere missies gerapporteerd.

3.8.4 Bevinding en aanbeveling

- Naar aanleiding van eerdere rapportages in evaluatieverslagen van andere missie, waren door het DOC en het coördinerend krijgsmachtdeel al maatregelen genomen om werkbezoeken aan missies, anders dan VIP, terug te dringen. In het missiegebied werd dit als te weinig ervaren. Het is daarom aan te bevelen om bezoeken aan operatiegebieden niet langer door het coördinerend krijgsmachtdeel te laten behandelen maar door het DOC. Het coördinerend krijgsmachtdeel blijft wel verantwoordelijk voor de uitvoering van werkbezoeken.

3.9 Internationale Militaire samenwerking

3.9.1 Algemeen

Bij aanvang van de missie tot de overdracht van gebiedsverantwoordelijkheid door de VS aan Nederland, werd door het detachement intensief samengewerkt met het Amerikaanse mariniersbataljon. De (internationale) contacten en samenwerking binnen de MND SE verliepen prettig en professioneel. Op het Nederlands hoofdkwartier in As Samawah waren Amerikaanse, Engelse en Japanse liaisonofficieren geplaatst voor de contacten met het Japanse detachement en de Amerikaanse en Britse leiding van de operatie. Deze contacten voldeden goed. Tijdens SFIR zijn enkele malen operaties uitgevoerd in samenwerking met het VK. Ook zijn gedurende de zomermaanden van 2004 Amerikaanse helikopters ingezet voor de medische evacuatie ter ondersteuning van het Nederlandse optreden. Het

helikopterdetachement op de vliegbasis Tallil heeft gedurende de missie op allerlei gebied goed samengewerkt met de Italiaanse eenheden¹³ en de Amerikaanse leiding van het vliegveld.

3.9.2   **Japanse deelname aan SFIR**

Op 30 januari 2004 heeft de Japanse regering besloten tot het uitzenden van ongeveer 525 militairen naar de provincie al-Muthanna. Voor deze uitzending hebben de Japanners afspraken gemaakt met het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Het Nederlandse detachement heeft overeenkomstig de afspraken met de Japanse regering, de Japanse ontplooiing logistiek ondersteund door de Japanse kwartiermakers te voorzien van huisvesting en voeding en heeft daarnaast genie-ondersteuning geleverd voor de opbouw van het kampement. Het Japanse detachement richtte zich uitsluitend op humanitaire taken: o.m. het inrichten en ondersteunen van ziekenhuizen, het zuiveren en distribueren van water en herstelwerkzaamheden aan wegen en scholen. Tussen het Japanse en het Nederlandse detachement zijn afspraken gemaakt op het gebied van Cimic-activiteiten zodat deze niet met elkaar zouden conflicteren. Het Japanse detachement droeg zelf zorg voor de eigen beveiliging (*force protection*).

3.10   **Juridische aspecten**

In het voorbereidingstraject is extra aandacht besteed aan het handhaven van de normaal geldende gedragsregels en discipline in het operatiegebied. Daarnaast is het personeel tijdens de voorbereiding op de hoogte gesteld van de specifiek voor de uitzending geldende regels en voorschriften.

Het aantal tuchtrechtelijke straffen is zeer beperkt geweest. Voor de meeste zaken was er voldoende juridische capaciteit in het inzetgebied aanwezig. Daar waar nodig werd teruggevallen op specialisten in Nederland.

Tijdens de evaluatieperiode heeft een aantal zaken die door het Openbaar Ministerie werden beschouwd, media aandacht gekregen. Het betrof o.a. een wachtdelict (een tweetal militairen die in slaap waren gevallen tijdens de wacht), een schietincident waarbij een Iraakse man dodelijk gewond is geraakt, de repatriëring van drie militairen die verdacht werden van een strafbaar feit, een schietincident bij een door Nederlandse militairen bemande *Vehicle checkpoint* waarbij een Iraakees is omgekomen en vermeend frauduleus handelen van Nederlanders militairen bij het aanbesteden en uitvoeren van projecten. Het laatste betrof slechts ongefundeerde geruchten. Daarnaast zijn alle schietincidenten door het Openbaar Ministerie onderzocht.

Juridische ondersteuning aan de detachementcommandanten is onder andere verleend bij de volgende onderwerpen:

- Op grond van een incident in december 2003 waarbij een Iraakse man dodelijk gewond is geraakt, is nagegaan of de geweldsinstructie toereikend en voldoende helder was. Dit bleek het geval te zijn. Overigens zijn naar aanleiding van het strafrechtelijk onderzoek wat volgde op dit incident, in de loop van 2004 nadere afspraken gemaakt dan wel herbevestigd met het Openbaar Ministerie (OM) te Arnhem over de onderlinge samenwerking. Dit betreft ondermeer het ter beschikking stellen van de instructiekaart geweldgebruik aan het OM, regelmatig overleg tussen het OM en Defensie over onder andere operationele vragen, een oriënterend gesprek tussen de commandant

¹³ Het helikopterdetachement heeft in 2003 de Italianen ondersteund bij medevac van Italiaanse militairen na een bomaanslag in An Nassariyah.

van de uit te zenden eenheid en het OM, het afleggen van bezoeken aan inzetgebieden door het OM en het geven van een briefing aan het OM voorafgaand aan uitzendingen van relevante omvang.

- Met ingang van 8 augustus 2004 heeft de Iraakse Interim-regering besloten het moratorium op de doodstraf op te heffen. Nederland levert in beginsel geen verdachten uit aan een land dat de doodstraf erkent, vanwege het Nederlands en EU beleid dat is gericht op afschaffing van de doodstraf. Om deze reden ging de Nederlandse voorkeur ernaar uit dat de Iraakse autoriteiten zelf arrestaties verrichtten. Er zou echter een operationele noodzaak kunnen zijn om personen zelf vast te kunnen nemen. Op grond van de bestaande afspraken werden personen die waren vastgenomen door Nederlandse militairen op verdenking van het plegen van oorlogsmisdrijven of omdat zij een bedreiging vormden voor de coalitie overgeleverd aan de Britten. Personen die waren vastgenomen op verdenking van het plegen van een algemeen delict zouden zo snel mogelijk worden overgeleverd aan de Iraakse autoriteiten. In het geval van een persoon aan wie mogelijk de doodstraf ten uitvoer zou kunnen worden gelegd, zou een verzoek van de Iraakse autoriteiten tot overlevering niet kunnen worden geweigerd. Dit vanwege het feit dat de Iraakse soevereiniteit was hersteld. Per officiële nota is er bij de Iraakse autoriteiten op aangedrongen de doodstraf niet uit te voeren. Voorts zijn garanties gevraagd om de doodstraf niet uit te voeren in het geval Iraakse gevangenen door Nederlandse militairen zouden worden overgeleverd. Het feit dat niet uitgesloten was dat een persoon, vanwege de mogelijkheid dat de doodstraf ten uitvoer zou worden gelegd, niet aan de Iraakse autoriteiten zou worden overgeleverd, werd door commandanten als onbevredigend ervaren.
- In het voorjaar van 2005 is in As Samawah sprake geweest van schending van de mensenrechten (mishandeling van gevangenen) door de Iraakse politie. Als sprake is van schendingen van mensenrechten kunnen Nederlandse eenheden ingrijpen doch slechts als *ultimum remedium*. Ingeval van mensenrechtenschendingen zoals in casu, ligt de verantwoordelijkheid om de schendingen te beëindigen in eerste instantie bij de Iraakse autoriteiten. De Nederlandse commandant heeft de betreffende politiecommandant over het voornoemde feit ter verantwoording geroepen. Deze heeft terstond maatregelen genomen en hangende het onderzoek de verantwoordelijke politiefunctionaris geschorst.

Nederland heeft enkele malen gebruik gemaakt van de *Goodwill payment*. Dit is een betalingsregeling waarbij (familieleden van) slachtoffers die niet via de normale claimregeling in aanmerking komen voor vergoeding van schade als gevolg van het optreden van de Nederlandse eenheden alsnog enige financiële compensatie ontvangen. Deze regeling is niet gebaseerd op enige juridische betalingsverplichting maar berust op medeleven. De regeling draagt aldus bij aan de veiligheid van de Nederlandse eenheden.

Naar aanleiding van de aanslagen op Nederlandse militairen in mei en augustus 2004 waarbij de Sgt1 Steensma en Wmr1 Severs zijn omgekomen, hebben de Iraakse autoriteiten aan Nederland een verzoek gedaan tot rechtshulp. Nederland heeft het verzoek betreffende de zaak Steensma ingewilligd en de gevraagde documenten ter beschikking gesteld. De Iraakse autoriteiten hebben de verdachten van de aanslag waarbij de Sgt1 Steensma in mei 2004 is omgekomen, moeten vrijlaten wegens gebrek aan bewijs. Nederland heeft hiertegen beroep aangetekend. Deze zaak wordt nauwlettend gevolgd door zowel het Ministerie van Buitenlandse zaken als van Defensie.

Gedurende de gehele missie waren drie (NL) juristen werkzaam binnen de AOR, verdeeld over het Contingentscommando, het Bataljon en het Hoofdkwartier van de MND SE.

3.11 Redeployment

3.11.1 Algemeen

Voor de redeployment van het materiaal is door het coördinerend krijgsmachtdeel een Redeployment Ondersteuningsdetachement (RedOstDet) samengesteld. Het redeploymentplan is door het coördinerend krijgsmachtdeel opgesteld in overleg met de commandant RedOstDet en het inzetgebied en afgestemd met de andere krijgsmachtdelen. Het plan is gepresenteerd aan het DOC en na enkele aanpassingen door het DOC goedgekeurd. Kern van het detachement werd gevormd door het 200 Bevoorradings-Transportbataljon, aangevuld met 25 trekkeroplegger combinaties met 25 chauffeurs van de Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO) van het Commando Dienstencentra en personeel van het 101 Tankbataljon voor de *force protection* van de konvoeien. De sterkte van het detachement bedroeg ca. 350 personen. Medio januari arriveerde de eerste groep militairen van het detachement in Irak, op 3 april verlieten de laatste militairen van SFIR-5 Irak. Het detachement had tot taak het Nederlands detachement (SFIR-5) te ondersteunen bij het 'veilig, beheerst en beheerd' terugvoeren van personeel en materieel naar Nederland. Het detachement is daarin geslaagd.

Op 20 februari heeft de C-compagnie zich teruggetrokken van de basis in Al Kidhr en zich verplaatst naar Koeweit voor de terugkeer naar Nederland. Een deel van de compagnie is, samen met personeel van het 101 Tankbataljon, tijdens de redeployment ingezet voor Force Protection van konvoeien. Naar aanleiding van oplopende dreiging in Ar Rumaytah heeft de B compagnie reeds op 9 maart de basis in Ar Rumaytah verlaten. Dit was vijf dagen eerder dan gepland. Op 7 maart heeft SFIR-5 de verantwoording voor al-Muthanna overgedragen aan de Britten en vanaf 12 maart heeft het restant van SFIR-5 zich geconcentreerd op de afbraak van het kamp in As Samawah. De laatste militairen hebben op 26 maart dit kamp verlaten. De bases in Al Kidhr, en Ar Rumaytah zijn respectievelijk op 20 februari en 9 maart overgedragen aan de Iraakse politie. Op 7 maart is Camp Smitty in As Amawah overgedragen aan het Britse regiment Prince of Wales¹⁴.

In totaal zijn circa 1100 containers verplaatst naar Koeweit. Slechts enkele malen zijn er waarschuwingsschoten gelost om 'opdringerige' voertuigen bij de konvoeien weg te houden. Op 28 april, drie weken eerder dan voorzien, verlieten de laatste militairen van het RedOstDet Koeweit. Tijdens de redeployment is voor het eerst gebruik gemaakt van het Interim Defensie *Tracking and Tracing* systeem. Het systeem heeft zijn nut bewezen ondanks een aantal kinderziektes. Punten van aandacht zijn evenwel.

- Het detachement werd vrij laat geformeerd (december 2004) waardoor er weinig voorbereidingstijd was.
- De Klu bracht ook een ondersteuningsdetachement uit om het helikopterdetachement te begeleiden bij het terugtrekken uit Irak. Dit had deels door het RedOstDet kunnen worden gedaan.
- Bij aanvang van de missie zou medegebruik worden gemaakt van NSE-middelen. Dit is niet goed afgestemd en leidde tot coördinatieproblemen totdat op 7 maart (*Transfer of Authority*) het NSE als zelfstandige eenheid ophield te bestaan en bij het RedOstDet werd ondergebracht.

¹⁴ Op 6 mei jl. hebben de Britten de verantwoordelijkheid over al-Muthanna overgedragen aan de Australiërs (circa 450 militairen).

- Na vertrek van de Contingentscommandant nam de commandant van het RedOstDet de taak van Contingentscommandant over. Hij heeft hiervoor geen richtlijnen van het DOC ontvangen en is voor deze taak niet voorgelicht.

3.11.2 Bevindingen

- De inzet van een redeployment Ondersteuningsdetachement is zeer nuttig gebleken.
- Door vooraf tijdig af te stemmen met het NSE en het redeploymentteam van de KLu, had de inzet van het RedOstDet nog rendabeler kunnen zijn (bijvoorbeeld de KLu had met minder personeel voor de redeployment kunnen volstaan). De DOPS dient vooraf de rol van de redeployment verantwoordelijke (in SFIR was dat de KL) bij de andere krijgsmachtdelen bekend te stellen.

Afkortingenlijst

ADD	-	Audit Dienst Defensie
CDC	-	Commando Diensten Centra
CENTCOM	-	(US) Central Command
CGN	-	CIMIC Group North
CIV	-	Cell Contra Inlichtingen en Veiligheidsteam
CJTF	-	Coalition Joint Task Force
CMATT	-	Coalition Military Advice and Training Team
CPA	-	Coalition Provisional Authority
CRC	-	Crowd & Riots Control
CSE	-	CIMIC Support Element
DOC	-	Defensie Operatiecentrum
DOPS	-	Directeur Operatiën
DVVO	-	Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie
ECHO	-	European Christian Home Organisations for the Services
EOD	-	Explosieven Opruimingsdienst
ERP	-	Enterprise Resource Planning
FDS	-	(KM) Field Dressing Station
HGIS	-	Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS).
HMA	-	Hoogste Medische Autoriteit
ICDC	-	Iraqi Civil Defence Corps
ICDF	-	Iraqi Coastal Defence Force
IDEA	-	Integrated Development of Entrepreneurial Activities
IED	-	Improvised Explosive Devices
ISF	-	Iraqi Security Forces
ISTAR	-	Intelligence, Surveillance, targetting Acquisition en Reconnaissance
KCT	-	Korps Commando troepen
Medevac	-	Medische Evacuatie
MOGOS	-	(KL) Mobiele Geneeskundig Operatiekamer Systeem
MOR	-	Mortieropsporingsradar
MOU	-	Memorandum of Understanding
MSU	-	Multinational Special Unit
NCAGS	-	Naval Co-ordination And Guidance for Shipping
NIC	-	National Intelligence Cell
NLO	-	Naval Liaison Officer
OHRA	-	Office of Reconstruction and Humanitarian Aid
OM	-	Openbaar Ministerie
OTAS	-	Organisatie Tabel Autorisatie Staat
PJCC	-	Provincial Joint Coordination Center
PJHQ	-	Permanent Joint HQ
ROE	-	Rules of Engagement
SCIRI	-	Supreme Council for Islamic Revolution in Iraq
SFIR	-	Stabilisation Force Iraq
SSR	-	Security Sector Reform
TACON	-	Tactical Control
TSP	-	Tactical PSYOPS Teams
UAV	-	Unmanned Aerial vehicle
UNAMI	-	UN Assistance Mission for Iraq
UNHAS	-	UN Humanitarian Air Service
UNWFP	-	UN World Food Programme
UNMOVIC	-	UN Monitoring, Verification and Inspection Commission
UNSCOM	-	UN Special Commission
VBIED	-	Vehicle Born Improvised Explosive Devices
VCP	-	Vehicle Checkpoint